

על פרשת השבוע

אגעדאנק

פרשת ויגש תשע"ט

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריית"ת.

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

ויגש אלוי יהודה (מד, יח)

ויגדו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא משל בכל ארץ מצרים ויפג לבו כי לא האמין להם: וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר אלהם וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו ותחי רוח יעקב אביהם: (מה, כו כז)

מדוע כאשר אמרו לו "עוד יוסף חי" לא האמינם, ורק העגלות ששלח יוסף להביאו החיו את רוחו?

בספר חזון ישעיהו פרש זאת בדרך משל: היה יהודי בפולין שבנו נמשך להשכלה. יום אחד הודיע לאביו כי החליט לנסוע לברלין ללמוד באוניברסיטה המקומית. אביו הצטער צער רב, ונסה להניא את בנו מכוונתו. הוא תאר בפניו את הסכנות הרוחניות שיאלץ להתמודד עממן, ומי יודע אם יעלה הדבר בידו. אך הבן היה נחוש בדעתו וכל ההפצרות של האב עלו בתווה. כדי לשכך את צערו ולהפיג את חששותיו, הבטיחו הבן כי ימשיך לשמור על התורה והמצוות, ולא תפגע רוחניותו במאומה.

זמן קצר לאחר שהגיע הבן לברלין כבר ניכר בו אותות המקום. אט אט זנח את דרך אבותיו עד אשר נטמע לגמרי במקומו החדש. גילח את זקנו, קצץ את פאותיו ועטה עליו מראה שיתאים לסביבה הנכרית. יום אחד קבל האב מכתב מבנו ובו הודיעו כי בכונתו לבקר לפני חג הפסח. שמח האב שמחה גדולה. כסתר ליבו צפה לפגוש את בנו פנים אל פנים כדי לתהות על קנקנו ולהיווכח במו עיניו האם נשתמרה צורתו היהודית.

מה עשה הבן? לקראת שובו לבית אביו החל לגדל את זקנו ופאותיו, וכשהגיע מועד הנסיעה כבר השיב לעצמו את מראהו היהודי משכבר הימים. כשראה האב את מראה בנו, שמח בליבו על כך שגם בסביבתו החדשה הוא מקפיד על מראה יהודי.

והאם אתה מקפיד גם על אורח חיים יהודי? - "בודאי, אבא. אם אני מתהלך ברחובות ברלין בלבוש יהודי, מגודל זקן ופאות, אפשר ללמוד מכך על אורח חיי"...

נחה דעתו של האב, ולאחר חג הפסח נפרד מבנו בלב שלם. כך חזר הדבר על עצמו מידי שנה בשנה. לקראת חג הפסח היה בנו מגדל זקן ופאות, ועם מראהו היהודי היה שב לבית אביו לעשות את הפסח, ולאחריו היה שב לברלין. לימים הוא נשא אשה נכרית וניתק את עצמו לגמרי מעברו.

יום אחד קבל לבן מכתב מאביו: "כל שנה אתה בא לברך אותי, הפעם אני רוצה לברך אותך בביתך". התחמק הבן בתואנות שונות. חש האב שמשוהו לא כשורה. מה עשה? עלה על הרכבת הראשונה לברלין, ובהפתעה גמורה הופיע בבית בנו. כשפתחה בעלת הבית הגויה את הדלת. היה בטוח כי זו המשרתת. "היכן בעל הבית?" שאל. כשהופיע בנו למוולו חשכו עיניו, והוא נפל מתעלף ארצה.

הנמשל: יעקב אבינו לא ידע משלום בנו וחשש לחייו. ועוד יותר חשש למצבו הרוחני, אמרו לו בניו: "עוד יוסף חי", אך הוא מאן להאמין להם. גם כשהשמיעו בפניו "את כל דברי יוסף" - "סימן מסר להם במה היה עוסק כשפרש ממנו, בפרשת עגלה ערופה" - עדיין נתקשה יעקב להאמין להם. אולי כל אלו סימנים שנועדו לכסות על האמת. אבל כאשר ראה את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו, אמר: אם יוסף מוכן שאבוא אני לראותו - אותה הוא כי שלום לו, ונשאר בדרגתו הרוחנית, ורק אז "ותחי רוח יעקב".

(ומתוק האור)
ולאביו שלח כזאת עשרה חמרים נשאים מטוב מצרים ועשר אתנת נשאת בר ולחם ומזון לאביו לדרך (מה, כג)

וברשי"י, מטוב מצרים - מצינו בגמרא ששלח לו יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו. בענין זה מסופר: הגאון רבי אייזל חריף זצ"ל, רבה של סלונים, דרש בשבת הגדול ושבת תשובה מערכות נפלאות שמקצתן נאספו בספריו "עמק יהושע", "עצת יהושע", "שפת הנחל", אבי הנחל" ועוד. דרשות שהפעמיים את הלומדים פעם. לאחר הדרשה, פנה אליו חצוף אחד: "תמהני, רבי. המשנה אומרת (קנים פ"ג מ"ו) שזקני תורה, כל זמן שמזקינים דעתם מתישבת עליהם, שנאמר: "בישישים חכמה, וארך ימים תבונה" (איוב יב, יב), ובשנים הקודמות היו דרשותיו של מר משוננות יותר. הכיצד!?"

"אה, הסיבה פשוטה", ענה הגאון על אתר. "שהרי באותה משנה נאמר, שזקני עמי הארץ כל זמן שמזקינים דעתם מטרפת עליהם. אין פלא בכך שמשנה לשנה אתם מביינים פחות ופחות את הדרשה..."

(והגדת)
ולאביו שלח כזאת עשרה חמרים נשאים מטוב מצרים ועשר אתנת נשאת בר ולחם ומזון לאביו לדרך (מה, כג)

ברשי"י, שלח לו יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו. ומדרש אגדה גריסין של פול (מ"ה, כג). עיין בספר מטפחת ספרים לדודי זקני הגאון ר' יעקב עמדין ז"ל [ח"ב אות ל"ה] וזה לשונו, "ל דבר נאה כי רמו לו יוסף כזה שלא יירא מרדת מצרימה ולא יתעכב בארץ כנען, כי אלקים חשבה לטובה שעל ידי כן ינוכה החצי מת"ל שנים שנגזר עליהם גלות, זה שלח לו יין ישן גימטריא ת"ל, שדעת זקנים נוחה הימנו אברהם ושרה זקנים, שכך אמרו חז"ל [בר"מ מ"ד, כ"א] אברהם בירר לו מלכות כדי להציל לזרעו מדינה של גיהנם: וגריס ידוע שהוא חצי הפול ונקרא פול המצרי, הוא גזירת נפילה וירידה למצרים שנחלק לחצאים כמו שכתב בפרקי דר' אליעזר שלא ישבו במצרים רק רט"ו שנה, לכן החוב על ישראל לתת מחצית השקל כמו שכתבת בס"ד בברכות הורי [פגל ח' סימן

המפרשים עומדים על כך שיהודה הקדים לומר שלא אחר אפוא של יוסף קודם דבריו, וכשמתבוננים בכל אריכות דבריו לא מוצאים אלא חזרה וסיפור השלשלות הדברים, ומה רצה יהודה בכל דבריו?

והנה לכשנתבונן במצבו של יהודה באותו הזמן, נראה שהיה במצב קשה עד למאוד, שהרי הוא ערב את הנוער בעולם הזה ובעולם הבא, וכפי הנראה להם, הרי כעת נתפס בנימצו. והם בעצמם התחייבו שמי שיתפס אצלו הגביע, שוב ימות. והאיך יושטעו מצרים זו.

מבאר ביה ב'שפת אמת', שיהודה לימדנו כאן יסוד גדול לכל מי שנמצא בצר ובמצוק, במצב של "הסתרת פנים". שהעצה היחידה במצב כזה, הוא, להעמיק בהכרתו ולברר בנפשו שבכל מצב, חמור כמה שיהיה, יש את רצון השי"ת, ממש בכל מה שקורה בכל רגע ורגע. וכל הצער הוא רק חיצוני, אבל בפנימיות מוסתר הטוב, ועל ידי זה יצא מיוגן ואנחה לפדות ולרווח והצלה.

ודבר זה נרמז כאן בפסוק, שהנה, יהודה הוא מלשון 'הודאה', והשם 'יהודה' מרמז על כל איש מישראל, ולכן נקראו 'הודים' על שם שמודין להשי"ת על כל דבר קטן וגדול, שיודעין שהכל ממנו ית'. ורק ע"י שמודים על כל דבר, ע"י יכולין ליגש ולהתפלל על כל מצב שהוא. וזהו 'ויגש אליו' - להשי"ת. 'יהודה' - דהיינו בבחינת הודאה להשי"ת על אף ההסתרה פנים, ומה אמר ומה ביקש? הוא לא חידש כלום! הוא רק חזר על כל השתלשלות העניינים, אבל בהכרה גמורה שהכל לטובה ולברכה ולקבל את רצון השי"ת בשמחה. ואז אכן זכה לילול יכול להתאפק יוסף שנתגלה כל ההסתרה וראו את הטוב בגילו השלם.

על פי יסוד זה של השפ"א אפשר לראו בפסוק בתהילים (צב, יד) "שתולים בבית ה' בחצרות אלקינו יפריחו". דהנה ידוע ששם הוי"ה מורה על רחמים, ושם אלוקים מורה על דינים. כשנרצה להמשיל דבר פנימי מול דבר חיצוני, יש לנו שתי דוגמאות: א. כל צמח ופרח גלוי יש לו שורש שתול ומוטמן באדמה. ב. בית הוא מקום סגור ומכוסה מפני הרואה, ואילו חצר הוא דבר גלוי וחשוף לעין כל.

בא דוד המלך ואומר לנו בתהילים 'שתולים' - דבר מוסתר כשתיל. 'בבית' דבר מוסתר כמו בית - הוי"ה. שהרחמים הם מוסתרים כשתיל וכבית. וזה במצב של 'בחצרות' - כשנראה לעין כל כחצר שגלוי 'אלוקינו' - מצב של דינים, 'יפריחו' גם כשהדינים הם פורחים ונראים לעין כל. גם במצב שנראה כאילו מידת הדין שולטת כחצר וכפרח, גם אז מוטמן בזה כמו שתיל וכמו בית - שם הוי"ה שמרמז על רחמים וחסדים.

ועל זה מקדים דוד המלך ואומר 'להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות' שגם במצב של 'לילה' יש להתבונן באמונה המוחלטת בהקב"ה, וע"י יתהפך לרחמים.

וכמו שאמר להם יוסף ועתה אל תעצבו וכו' כי למחיה שלחני וגו' שהכל היה לטובה. בספק 'קדושת לוי' כתב לתרץ שיהודה רצה לעורר את נקודת הרחמנות אצל יוסף לפי דברי חז"ל שדברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב. ומובן שכשמדירים עם מתורגמנים ומליצים א"א לעורר את נקודת הרחמנות, שכן שפת הלב מובנת רק כאשר הדברים יוצאים מן הלב אל הלב, ויהודה אכן לא חידש כלום וזולת מה שדיבר אליו בצורה ישירה ובלתי אמצעית.

ב"בית הלוי" תירץ, במהלך דומה, שיהודה חשש שהמליץ בינותם אמר ליוסף דברים לא נכונים משמם, שהרי לא מובן מדוע יש לחושדם כמרגלים ורצה לדבר ישירות בכדי שיוסף יבין.

ושני נביאים מתנבאים בסגנון אחד, שלכן אמר "ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני", דהיינו באופן בלתי אמצעי, וזהו ג"כ כוונת אומרנו "כי כמוך כפרעה", כהתנצלנות שמדבר אילו בלתי אמצעי, ואיך יבין יוסף? אלא שוודאי כמו שפרעה שהוא מלך חייב לדעת את כל השפות כך גם יוסף מוכרח שיוודע לשון הקודש ובודאי יבין את דבריו הנאמרים בלשה"ק.

(ציוני תורה)
אל תרוגזו בדרך (מה, כד)

בספר החיים מביא הלצה נאה, למה לא אמר יעקב כשהלכו למצרים אל תרוגזו, אל תעסקו בדבר הלכה. כי אם אין קמח אין תורה, שדאנת הפרנסה מנסלת עסק והרהור התורה, וכשהלכו למצרים בשביל חסרון קמח ומחי' ידע אביהם שלא יעסקו בדבר הלכה, אבל כשנשאו בחזרתם למצרים בר ולחם וכל טוב הוצרך יוסף לזרום שלא יעסקו בדבר הלכה.

ובמה שכתב רש"י, שלא תעסקו בדבר הלכה וירגז עליכם הדרך. נ"ל לפרש, דאמרו חז"ל [ברכות לא]. אל יפטר אדם מחביירו אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך זוכרהו, כי כל הדרכים בחזקת סכנה ותורה מגינה ומצילה, אלא נגד זה יש לחוש פן תגוף באבן רגלו וירגז עליו הדרך. לכן טוב שדיבר בדבר הלכה עם חבירו בשעת פטירתו ממנו, והוא, חבירו שאינו הולך בדרך, מעיין בו ויוכזר על ידו דבר הלכה זו, ויהיה לו להולך זכות תורה בדרך ע"י מה שחבירו לומד כעת על ידו. ונ"ל שלכן אמרו מתוך דבר הלכה, תוך היינו באמצעות הדבר, שיאמר לו קושיא שצריכה ישוב ויהרהר חבירו בו אחר פטירתו ממנו לישבה, והיינו מתוך דבר הלכה דייקא וזוכרהו.

(ע"פ כתב סופר)

10. וראה כמה מדויקים השמות שקראו לו בחכמה גדולה עקת נפש שהוא עקא ודאי לנפש, אך יש בו נחמה ג"כ על כן קראוהו גם חלוקת נפש, נפש גימטריא ת"ל שנחלק ע"י זה עכ"ל:

(פרדס יוסף)

לכולם נתן לאיש חלפות שמלות ולבנימן נתן שלש מאות כסף וחמש חלפת שמלת (מוז, חב)

"אפשר דבר שנצטער בו אותו צדיק ישכיל בו זרעו? דאמר רבא בר מחסיה אמר רב חמא בר גוריה אמר רב: בשבל משקל שני סלעים מילת שהוסיף יעקב ליוסף יותר משאר אחיו נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים! אמר רבי בנימין בן יפת: רמוז רמז לו שעתיד בן לצאת ממנו שיצא מלפני המלך בחמשה לבושי מלכות, שנאמר ומרדכי יצא... בלבוש מלכות" (מגילה טז, א).

לכאורה יש להבין מה תשובה היא זו "שעתיד בן לצאת ממנו", סוף סוף השאלה במקומה עומדת: כיצד מפלה יוסף לטובה את בנימין ונתן לו חמש חלפיות בה בעשה שנתן ליתר האחים רק חלפיה אחת?

הגאון מוילנא זצ"ל מבאר, שהחלפה שנתן יוסף לכל אחד מן האחים היתה יקרה פי חמשה מהחלפה של בנימין. לפי זה, חמש החלפיות שנתן יוסף לבנימין היו שוות ערך לחלפה האחת שנתן לכל אחד מהאחים, רק הגמרא שאלה למה שינה אצלו וענתה שרצה לרמוז לו על חמשה לבושי מלכות.

דברי הגאון מדויקים פלאי יוסף בפסוק:

כי הגיה החלפיות שנתן יוסף לכל האחים כתובות בכתיב מלא: "חלפיות", ואילו החלפיות שנתן לבנימין כתובות בכתיב חסר - "חלפת". מוכח מכאן שהחלפיות של בנימין היו חסרות בהשוואה לחלפיות של בנימין.

אלא שעדיין יש להבין מה בנוגע לשלש מאות כסף שנתן יוסף רק לבנימין? הרי שוב מפלה הוא אותו ביחס לשאר האחים?

הבית הלוי זצ"ל הביא את ישוב בנו שבאר, כי גם בכך לא היתה אפליה, שכן שוויו של עבד הוא שלשים כסף, כמבואר בתורה בפרשת משפטים. והנה חז"ל אמרו (גיטין מד, א) כי המוכר עבדו לגוי - קנסוהו שיפדנו מן הקונה עד פי עשרה מדמיו, וזאת משום שהפקיעו מקיום המצוות.

נמצא איפוא שכל אחד מן האחים, שהשתתף במכירת יוסף, מחויב היה לתת ליוסף שלש מאות שקלים, פי עשרה מדמיו. יוסף ויתר לכל אחד מן האחים על תשלום הכסף, אבל בנימין לא היה זקוק לויתור שכן הוא לא השתתף במכירה, ולא התחייב בתשלום זה. לכן נתן יוסף לבנימין שלש מאות כסף, כדי להשוות אותו עם כל אחד מהאחים שזכה לויתור ע"ש שלש מאות שקלים.

האדמו"ר בעל המשי אמת זצ"ל אומר, שהיות ויוסף השתתף בחתונתו של כל אחד מהאחים ורק בחתונה של בנימין לא השתתף - לכן נתן לו את הכסף בתור מתנה לחתונה.

הבית ישראל אומר, שאפליה פסולה רק אם מבחינים בה, אבל את הכסף יכול היה יוסף להניח בכיסו של בנימין מבלי ששאר האחים יבחינו בכך...

(יחי ראובן)

וירא את העגלות אשר שלח יוסף ואתו וחי רוח יעקב אביהם (מוז, חב)

פירש"י שנתן לו סימנים במה היה עוסק כשפירש ממנו, פרשת עגלה ערופה. יש להבין למה מסר יוסף דוקא סימן זה, ולא נקט סימנים אחרים?

ואפשר לפרש עפ"י מעשה שהיה בוילנא בזמן הגר"א (יש אומרים שהיה זה עם המהר"ל בפראג), באשה עגונה שעובדה בעלה אחר נישואיה, ונעלם מביתו. ולאחר שנים רבות בא אדם ואמר שהוא הבעל שנעל, ונתן סימנים ברורים היכן היתה החתונה ומה היה וכו'. ואמרו לו להגר"א. אמר להם שבשבת יביאוהו לבית הכנסת ושם יאמרו לו שישב במקומו הקבוע שישב פעם, ועשו כדבריו, ולא ידע האיש היכן מקומו. כך נודע שהיו בן-בליעל שרצה לרמות ולשקר. ואמר הגר"א שכל הסימנים שנתן הרמאי אינם ראי'ה כי יתכן שפגש פעם את הבעל האמיתי ומפיו נודע לו הכל. אבל על דבר שבקדושה, הכין המקום בבית הכנסת, לא נתן דעתו שצריך לברר אצל הבעל, כי הרשע לא יחשוב בעניני קדושה מטבעו.

זה ששלח יוסף ליעקב סימן מובהק כי יוסף הוא לא רמאי. כי מי שרמאי לא היה נתן את דעתו לברר על תלמודו, היכן למד ובאיזה ענין. ויתרו מזה רצה יוסף להראות ליעקב, שבכל השנים עדיין שישב פעם, שהרי זכר לשלוח סימן מתלמודו שלמד עם יעקב, ואילו היה רשע לא היתה דעתו על סימנים אלו.

(דרכי מוסר)

ויבאו מצרימה יעקב וכל זרעו אתו: בניו ובני בניו אתו ובנות בניו וכל זרעו הביא אתו מצרימה (מוז, חב-ז)

בניו ובני וגו' אחר שאמר בסמוך יעקב וכל זרעו, לא היה צריך לומר פעם ב' בניו ובני וגו': עוד צריך לדעת למה הספיק בין בניו ובני בניו לבין בנותיו ובנות בניו וכל זרעו בתיבת אתו, ולא הספיק במה שאמר לבסוף הביא אתו מצרימה:

אכן כוונת הכתוב הוא שבא להודיע כי יש הפרש בין בני יעקב בירידתם למצרים, כי יש מהם שבאו ברצונם לקבל גזירת מלך בלב שלם, ויש מהם שהיו חוככים להתעכב מרצונם, ואמר בניו ובני בניו אתו, פירוש אלו לא הוצרך להביאם הוא אלא הם מעצמם באו אתו בדומה, לו ואח"כ סדר אותם שלא באו מרצונם עד שהוצרך יעקב להורידם בעל כרחם, והוא אומר בניו ובנות בניו וכל זרעו, פירוש בני בניו אלו הביא אתו מצרימה, פירוש הוא הביאם, לא לרצונם באו:

וראייתו לתת לב לדבריהם ז"ל (שמו"ר א ח) שאמרו שכל זמן שאחד מירודי מצרים קיים לא התחיל השעבוד, דכתיב (שמות א ו) וימת יוסף וגו' וכל הדור ההוא, פירוש שירדו מצרים אז התחיל השעבוד, כי אולי שזה היה להם לתשלום פקבלת גזירת מלך ברצון, פקע מהם השעבוד, כי סמא דיסורי קבולי ט, והעד הנאמן לזה ג"כ כי יוכבד וסרח בת אשר היו מירודי מצרים (ב"ר צד ט) ובמיהם היה השעבוד, והטעם הוא לצד שהביאם יעקב ולא מרצונם, ועיין בדברי הזוהר (שמות קצח) בפירוש פסוק אשרי שאל יעקב בעזרו שברו על ה':

(אור החיים ה'כ')

ויאמר פרעה אל יעקב כמה ימי שני חיין: ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה מעט ורעים היו ימי שני חיין ולא השיגו את ימי שני חיי אבתי בימי מגוריהם: (מוז, ח ט)

הגאון בעל שאגת אריה נתקבל לעת זקנה, והוא כבן שבעים לרב בעיר מץ. הגיע רבי אריה לרב למץ בשבוע של פרשת "ויגש", ובבואו אל העיר גונב אליו שמועה שיש בין בעלי הבתים שאין דעתם נוחה ממנו, והם מרננים על מיניו זה של רב 'בא בימי' שכבר הוא ברגלו האחת בעולם האמת.

ביום השבת בעמדו לדרוש בבית הכנסת את דרשתו הראשונה, פתח רבי אריה לרב ואמר: בפרשת השבוע אנו מוצאים שבשעה שבה יעקב אבינו למצרים, שאלו פרעה: "כמה ימי שני חיין?", ועל כך השיב לו יעקב: "ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה מעט ורעים היו ימי שני חיין", והלא בעצם הדבר מוקשה: ראשית, מה ענין היה לו לפרעה לדעת בן כמה הוא? שנית, מפני מה השיב לו יעקב על שאלה שלא נשאל כלל? הלא על שאלתו של פרעה "כמה ימי שני חיין" היה לו להשיב: "ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה" ודי בכך, מה ראה להוסיף ולומר "מעט ורעים היו ימי שני חיין"?

אלא, משראה פרעה שעם בואו של יעקב למצרים נתברכה הארץ, הנילוס עלה והרעב פסק, היה חושש שמא אין עושר זה שמור לו לאורך ימים, ויעקב זקן, לפיכך שאל למספר שנות חייו. אך יעקב ירד לסוף כוונתה של השאלה, ולפיכך השיב "ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה, מעט ורעים היו ימי שני חיין" אני נראה זקן מכפי שאני באמת, בסך הכל אני בן מאה ושלושים שנה, ומעט הוא, "ולא השיגו את ימי שני חיי אבותי" שהאריכו ימים ממני והיו ימי חייהם מאה ושמונים שנה, ומה שמראה פני זקנים כל כך, זהו ראה להוסיף ולומר "מעט ורעים היו ימי שני חיין" וקפצה על הצינור בלא עת.

והוא הדבר, הוסיף רבי אריה לייב וסיים לגבי עצמו, אין אני זקן כפי שאני נראה בעיניכם, הזקנה קפצה עלי מחמת החיים הקשים שידעתי, שסבלתי דחקת ורדיפות ומחלוקות אין קץ, אבל מבטיח אני לכם שאם ירצה השם עוד אוסיף ואשב על כס הרבנות למעלה מעשרים שנה... וכך היה שהיה שם עוד עשרים שנה.

מאוצרות המגידים

"ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו" (מוז, א)

איתא במדרש (ב"ר צג, ד) לא זו יהודה מהשיב ליוסף עד שעמד על ליבו. והיינו שבדבריו עורר יהודה ביוסף את האהבה והגעגועים לאביו, עד כדי כך - שלא יכול יוסף להתאפק, ונתמלאה סאת האהבה הגדולה לבית אביו, ובקרב להטוה להבת אש התודע אל אחיו ורגע זה ולצעוק "אני יוסף" ואינו יכול כבר לעמוד בכוחותיו הטבעיים להמשיך ולהתנכר אל אחיו, נו... שיעצק אני יוסף, לא! עדיין אינו צועק! ומדוע? מפני שהמצרים הנצבים עליו ישמעו, ויתביישו אחיו בדבר, ואינו רוצה לגרום לאחיו בושה מפני המצרים.

והנה כאשר מתבוננים אנו במעשה זה, הרי שזה נורא נוראות! מצד אחד יוסף אינו מסוגל עוד לסבול ולשאט את יסורי האהבה והגעגועים לבית אביו, ומשתוקק הוא בתכלית התשוקה להתודע אל אחיו, וידוע מש"כ בספרים הקדושים, כי אילו היה יוסף מתאפק עוד מעט קט, לא היתה גזרת גזירת עשרה הרוגי מלכות, ועם כל זאת "לא יכול יוסף להתאפק", אכן ברגע שזוהא ששם יתגלה עתה לאחיו לעיני המצרים, יגרום להם שיתביישו, ואז יוסף חלצי, ונתגבר בגבורת ארץ, ונתעלה בכוחותיו טבעיים, ומתאפק מלהתגלות לפניהם עד שיצאו כל הנצבים עליו.

והרי יש לנו לדעת שלא היה זה בית הסוהר וכדו' אשר מיד כשמקבלים פקודה לצאת יוצאים, אלא בבית המלכות עסקינו ששם נוהגים חוקי וגיוני המלכות, ובודאי היו יוצאים כל אחד ואחד נבחת ובלאט, מתוך קידה והשתחוויה לעבר המלך, ואילו יוסף יושב וממתין עד שיצאו כולם, וכל זאת לאחר שכבר הוגדשה סאת האהבה בליבו ואינו יכול להתאפק, ואעפ"כ יושב הוא ומתאמץ בשאירת כוחותיו ואינו מתגלה עדיין, וכו' למה? כדי שלא לבייש את אחיו! בפני מי? בפני כמה ערביים!

והרי דברים אלו נוקבים ויורדים חדרי בטן, עד היכן יש להיזהר בכבוד האדם... ולא רק זאת שכבש את געגועיו לאביו, אלא עוד הכניס עצמו לסכנה גדולה כדי שלא לבייש את אחיו. השתלשלות הדברים כך היתה: יוסף העלה את חמתם, ואמר להם למה לא ערבתם ליוסף אחיכם כמו שערבתם לבנימין (ב"ר צג, ח) ויהודה עמד על ליבו למה למה ליוסף להציח לעורר את געגועיו לאביו, ומפני כך רצה ליוסף להתגלות בפניהם כי לא יכל עוד להתאפק, אבל הוא לא רצה לביישם מפני המצרים, ולכן צוה לכל הנצבים לצאת, ובאותה שעה יכלו אחיו להרוג אותו, שהרי לא ידעו עוד שהוא יוסף אחיהם.

וכך איתא במדרש (צג, ט) ר' חמא בר חנינא אמר, אילו בעטו בו אחד מהם מיד היה מת. ולמה הכניס עצמו לסכנה? הוא אומר משום שנוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבירו, וכך איתא להדיא בתנחומא (פרק ה) למה אמר יוסף הוציאו כל איש מעלי, אמר יוסף מוטב שאהרג ולא אבייש את אחי בפני המצרים.

הנה למדנו עוצם כוחותיו של מיוסף, שאף לאחר שלא יכול היה יוסף להתאפק מלצעוק "אני יוסף", מפני עוצם האהבה האמיתית לאביו, עם כל זה עוצר עצמו בכוחות על טבעיים כדי שלא לבייש את אחיו, וקורא "הוצאו כל איש מעלי". ולא עוד, אלא שמכניס עצמו בסכנה, כמו שאמרו במדרש אילו בעט בו אחד מהם מיד היה מת. ויש לתמוה לכו"כ וכי כיצד עשה זאת, והרי כמו ידיו היה יכול להחריב את עתיד האומה שיחסר ממניין השטים, ושלל יתגלגל יעקב למצרים וכו' וכו'.

אלא שזהו מוסדות תורתנו הקדושה, ומוכח האמת הנצחית שאינה סחר מוכר! שאין בונין את עם ישראל על חורבן וזולתו! גם אם מדובר בבניין עולם מול בזיון רגעי בפני מצרים שפלים! וכן אומר יוסף בליבו, "מוטב שאהרג ולא אבייש את אחי בפני המצרים" כלומר: עדיף שאהרג, ואף שעל ידי כך יחסר ממניין השבטים, ועתיד האומה תלוי בזה, העיקר שלא לבייש את אחי בפני המצרים, מפני שדבר זה ידע יוסף בבירור, שאם עתיד עם ישראל תלוי בזה שיבייש את אחיו הרי שלא תצמח שום טובה מכך, מאחר ועם ישראל אינו קם על דריסת אחרים...

ולכאורה, יוסף היה יכול לעשות חשבון עצמו, הלא הבא להרוג השכם להרגו, ואחיו רוצים להרגו, וא"כ אע"פ שהוא לא יהרוג אותם, אבל לכל הפחות יכול לביישם בפני המצרים כדי להינצל מהם.

ובאמת הקשו האחרונים עם זין על מעשה תמר ויהודה, איך למדו חז"ל ממעשה תמר שנוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבירו רבבים, שאילו לא היה יהודה מודה שממנו הרתה, נמצא שהוא רודף, וניתן להצילו אפי' בנפשו, וא"כ מדוע

זה חששה תמר מלספר שמיהודה הרתה כדי שלא תלבין פניו, והיה יוצא שהיא ושני עובדיה נשרפים?

אלא כמו שביאר רבי לייב זצ"ל, שלא אמרו בגמרא חייב אדם להפיל עצמו בכבשן האש ואל ילבין פני חבריו, אלא "נח לו לאדם", כלומר: אין הכי נמי אם היו באים להישאל אם מותר להלבין פני חבריו בכדי להינצל ממיטה, יתכן והיו פוסקים שמותר להלבין, אלא שחז"ל גילו לנו בזאת, שיותר קל ויותר נח להפיל את עצמו לכבשן האש מאשר להלבין פני חבריו ברבים.

והמשיל בזה משל, למה הדבר דומה, לאדם שחטא לפני המלך, ונתן לו המלך עונש שיעבור בכבשן האש, אבל נתן בידו לבחור אם לעבור בכבשן גדול או בכבשן קטן, ומי פתי יעבור בכבשן האש הגדול כשיכול לעבור בכבשן האש הקטן? כך, אמר אדמו"ר זצ"ל, הלבנת פני חבריו ברבים הוא כבשן גדול עד מאוד, ומי פתי ילך וילבין פני חבריו שהוא כבשן אש גדול, אל מול כבשן האש הקטן של האש בעוה"ז!

וזהו שאמרו חז"ל "מכאן אמרו נח לו לאדם", ומהו הלשון מכאן. אלא שממעשה זה של תמר למדו לא שזה פסק רודף, ולכאורה היה מותר להרוג את יהודה, אלא שפשוט יותר וקל יותר להפיל עצמו לכבשן האש מאשר להלבין פני חבריו.

וזהו גם שלמד יוסף, אע"פ שעל פי דין יכול היה יוסף להלבין פני אחיו כדי להינצל מהם, אבל יותר נח היה לו להסתכן שיהרוגו, ובלבד שלא ילבין פניהם בפני המצרים, ואם תאמר: עם ישראל מה היה עליו, את עם ישראל אין בונים על חשבון הזולת!

ויודע ה"ספור עם הרבי ר' העשיל, שהתארס עם בת נגיד גדול, וכשהיו שבת של עליה לתורה, דאגו שיהיה לו בית שישיהו בן סמוך לבית המחונן, ויביע שישי הביט מהחלון, וראה שבבית מחונתו הכינו עיסה גדולה כדי לעשות ממנה איטריות, והניחה להתייבש כדי שיוכלו אח"כ לחתכה לפרוסות דקות, כדרך שעושים אטריות. וראה שתרגולת עלתה על העיסה השטוחה וניקרה מהעיסה, וכשראתה זאת הכלה, ניגשה אל התרגולת וזרקה אותה בחמת זעם והטיחה אותה לכותל.

וכיוון שראה רבי העשיל מעשה זה, אמר בליבו, וכי אני אחתהן עם אחת שיש בליבה אכזריות כה רבה. לא! זה בלתי אפשרי, אבל לבזותה ברבים עוד ממש בשבת של עליה לתורה, גם זה בלתי אפשרי.

חכם בדעתו ואמר, א"כ עדיף שהם ישלחו אותי, ובלבד שלא אפגע בה, ומה עשה הלך לבית הכנסת וראה שיש שם ציבור לומדים, ועשה עצמו כאילו הוא רוצה לגנוב את הכסף שיש בקופה של צדקה, ומשראו זאת יושבי בית המדרש, צעקו בקול גדול, תפסוהו! גנב הוא! ומיד נתפרסם בעיר שתפסו גנב בבית הכנסת שרצה לגנוב מהקופה של צדקה, וכשהתפסו אותו התברר שזהו החתן של הנגיד, שבשבת הזאת יש לו עליה לתורה, ואם כן צריך להציל את הנגיד שלא יפול בפך עם חתן גנב, ותיכף הלכו וסיפרו לו זאת המעשה, וכמובן שביטלו את השידוך, כרצון הרבי ר' העשיל.

לאחר מכן שאלו אביו מה קרה כאן? הרי יודע אני שאיך גנב, וא"כ למה העלילו עליך עליה כזאת, עמד רבי העשיל וסיפר לאביו את מה שראה, שהכלה זרקה בחמת זעם ובאכזריות מרובה את התרגולת מעל הבצק של האטריות, ואם כן אין הכלה הזאת ראויה להתחתן עמה, אבל לא רציתי לבזותה אמרתי בליבי, שעדיף שהם יביטלו את השידוך מאשר שאני אביטלו וני"ז אפגע בנערה הזאת ותתבייש מחמתה. והרי זה נורא ואיום לראות ולהתבונן מהו כוחה של הלבנת פנים, וכך אנשי התורה במידותיהם הטובות מתנהגים בעת המבחן.

חכם בדעתו ואמר, א"כ עדיף שהם ישלחו אותי, ובלבד שלא אפגע בה, ומה עשה הלך לבית הכנסת וראה שיש שם ציבור לומדים, ועשה עצמו כאילו הוא רוצה לגנוב את הכסף שיש בקופה של צדקה, ומשראו זאת יושבי בית המדרש, צעקו בקול גדול, תפסוהו! גנב הוא! ומיד נתפרסם בעיר שתפסו גנב בבית הכנסת שרצה לגנוב מהקופה של צדקה, וכשהתפסו אותו התברר שזהו החתן של הנגיד, שבשבת הזאת יש לו עליה לתורה, ואם כן צריך להציל את הנגיד שלא יפול בפך עם חתן גנב, ותיכף הלכו וסיפרו לו זאת המעשה, וכמובן שביטלו את השידוך, כרצון הרבי ר' העשיל.

לאחר מכן שאלו אביו מה קרה כאן? הרי יודע אני שאיך גנב, וא"כ למה העלילו עליך עליה כזאת, עמד רבי העשיל וסיפר לאביו את מה שראה, שהכלה זרקה בחמת זעם ובאכזריות מרובה את התרגולת מעל הבצק של האטריות, ואם כן אין הכלה הזאת ראויה להתחתן עמה, אבל לא רציתי לבזותה אמרתי בליבי, שעדיף שהם יביטלו את השידוך מאשר שאני אביטלו וני"ז אפגע בנערה הזאת ותתבייש מחמתה. והרי זה נורא ואיום לראות ולהתבונן מהו כוחה של הלבנת פנים, וכך אנשי התורה במידותיהם הטובות מתנהגים בעת המבחן.

ויאמר יוסף... אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו (מה, ג) ומדוע על הכירו האחים את יוסף עד עכשיו?

אמר לו ה' בספר 'שלמה חדשה', שכדי ליישב קושיא זו, עלינו להתבונן במאורע המסופר בספר מלכים אודות המפגש של יהורם בן אחאב עם אלישע הנביא.

היה זה כאשר יהורם מלך ישראל, שהיה רשע, אם כי במידה פחותה מאביו, ביקש לצאת במלחמה נגד מישע מלך מואב אשר מרד בו, אולם מאחר וחשש לצאת לקרב לבדו, פנה אל יהושפט, מלך יהודה שהיה צדיק, וביקש ממנו לחבור איתו.

והיחשף נענה לקריאה ושניהם יצאו למלחמה, אולם בדרכם כלו לפתע המים. חשש כרסם בליבו של יהורם. "יתכן כי ה' רוצה להמית את כולנו" - הבין - "הלא אין אפשרות להקתיים ללא מים!"

מלך יהודה, שהיה שותף לדאגותיו, נענה ואמר לעומתו: "וכי אנו יכולים לדעת בדיוק מה רצון ה'? הלא יש נביא בישראל, הבה ונלך אליו!"

וכך הלכו שניהם אל אלישע הנביא.

מיד בראותו את יהורם, קרא אליו אלישע: "מדוע הנך בא אלי? לך אל נביאי אביך ואמר, אשר הרגה את נביאי ה'!". ואחר הוסיף: "חיה... אשר עמדת לפניו כי לולי פני יהושפט מלך יהודה... אם אביט אליך ואם אראך" (מלכים ב' ג, יד). כלומר: אלמלא יהושפט מלך יהודה בא עמך, לא הייתי מבטי כלל לכוונך.

ונשאלת השאלה מדוע כופל הנביא את דבריו ואומר: "אם אביט אליך ואם אראך"? התשובה לכך נמצאת בגמרא האומרת (מגילה כז, א) "אסור להסתכל בצלם דמות אדם רשע", וה"מגן אברהם" (סוף סימן כ"ה בשלחן ערוך) פוסק להלכה שאסור להסתכל בפני אדם רשע, כשכונתו היא שאסור להביט בעיניו של אדם רשע, אולם אין אסור בראיה בעלמא.

זהו שאמר אלישע ליהורם: "אם אביט אליך", לא אביט בך שכן רשע הנך, ואפילו "אם אראך" בראיה בעלמא לא הייתי רואה אותך אלמלא יהושפט.

על המהרי"ל דיסקין, העלילו פעם המשכילים עלילת שוא, שכביכול שלח ידו בכסף שהופקד אצלו, והתלוננו במשרה שהוא גנב. כתוצאה מתלונה זו הושלך הרב לכלא ונשקפה סכנה לחייו.

השתדלנים מקרב הציבור החרדי השיגו עבורו את העורך דין הגדול ביותר ברוסיה שהיה יהודי מומר. עורך הדין בא אל הרב לכלא לדבר עמו אודות קו ההגנה שינקוט במשפטו. בעת הפגישה, ישב המהרי"ל כשפניו כלפי מטה, בלי להביט בפני העורך דין, וכך ענה לשאלותיו.

בסוף הפגישה שאל העורך דין: "כבוד הרב, מדוע אינך מסתכל עלי?" והרב ענה בפשטות: "כי אסור להסתכל בפני אדם רשע!"

ויאמר יוסף... אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו (מה, ג) ומדוע על הכירו האחים את יוסף עד עכשיו?

אמר לו ה' בספר 'שלמה חדשה', שכדי ליישב קושיא זו, עלינו להתבונן במאורע המסופר בספר מלכים אודות המפגש של יהורם בן אחאב עם אלישע הנביא.

היה זה כאשר יהורם מלך ישראל, שהיה רשע, אם כי במידה פחותה מאביו, ביקש לצאת במלחמה נגד מישע מלך מואב אשר מרד בו, אולם מאחר וחשש לצאת לקרב לבדו, פנה אל יהושפט, מלך יהודה שהיה צדיק, וביקש ממנו לחבור איתו.

והיחשף נענה לקריאה ושניהם יצאו למלחמה, אולם בדרכם כלו לפתע המים. חשש כרסם בליבו של יהורם. "יתכן כי ה' רוצה להמית את כולנו" - הבין - "הלא אין אפשרות להקתיים ללא מים!"

מלך יהודה, שהיה שותף לדאגותיו, נענה ואמר לעומתו: "וכי אנו יכולים לדעת בדיוק מה רצון ה'? הלא יש נביא בישראל, הבה ונלך אליו!"

וכך הלכו שניהם אל אלישע הנביא.

מיד בראותו את יהורם, קרא אליו אלישע: "מדוע הנך בא אלי? לך אל נביאי אביך ואמר, אשר הרגה את נביאי ה'!". ואחר הוסיף: "חיה... אשר עמדת לפניו כי לולי פני יהושפט מלך יהודה... אם אביט אליך ואם אראך" (מלכים ב' ג, יד). כלומר: אלמלא יהושפט מלך יהודה בא עמך, לא הייתי מבטי כלל לכוונך.

ונשאלת השאלה מדוע כופל הנביא את דבריו ואומר: "אם אביט אליך ואם אראך"? התשובה לכך נמצאת בגמרא האומרת (מגילה כז, א) "אסור להסתכל בצלם דמות אדם רשע", וה"מגן אברהם" (סוף סימן כ"ה בשלחן ערוך) פוסק להלכה שאסור להסתכל בפני אדם רשע, כשכונתו היא שאסור להביט בעיניו של אדם רשע, אולם אין אסור בראיה בעלמא.

זהו שאמר אלישע ליהורם: "אם אביט אליך", לא אביט בך שכן רשע הנך, ואפילו "אם אראך" בראיה בעלמא לא הייתי רואה אותך אלמלא יהושפט.

על המהרי"ל דיסקין, העלילו פעם המשכילים עלילת שוא, שכביכול שלח ידו בכסף שהופקד אצלו, והתלוננו במשרה שהוא גנב. כתוצאה מתלונה זו הושלך הרב לכלא ונשקפה סכנה לחייו.

השתדלנים מקרב הציבור החרדי השיגו עבורו את העורך דין הגדול ביותר ברוסיה שהיה יהודי מומר. עורך הדין בא אל הרב לכלא לדבר עמו אודות קו ההגנה שינקוט במשפטו. בעת הפגישה, ישב המהרי"ל כשפניו כלפי מטה, בלי להביט בפני העורך דין, וכך ענה לשאלותיו.

בסוף הפגישה שאל העורך דין: "כבוד הרב, מדוע אינך מסתכל עלי?" והרב ענה בפשטות: "כי אסור להסתכל בפני אדם רשע!"

גם כשהמאמין אומר לו 'האינך רואה שהקב"ה מנהיג את הכל? השוטה הזה מעדיף לומר שלפני עשרים ושתיים מליון שנה התפוצץ איזה בלון והתחברו שני בובות ורקדו וכך לאט לאט נהיה בן אדם בגובה מטר שבעים. הכל נהיה ונתפוצץ לבד. אפי' שהוא חכם ומדעי, ואנו עולים על המטוס שהוא 'המציא' ומבצעים עליהם 'ברוך שנתן מחכמתו לבשר ודם' אעפ"כ אינו רואה את השי"ת, משי"כ אצל היהודי המאמין הפשוט, הרי הדבר ברור כשמש שהשי"ת מגלגל ומנהיג הכל. מאד קשה לראות הלוהות על האמת ולומר 'טעיתי כל חי' התשובה היא שהמאמין אין לו 'נגיעה' לאדם ולאו אלקותו ית' בכל דבר, אדרבה הוא מתדבק בה' בכל התבוננות כזאת, לכן הוא רואה את השי"ת תמיד. משי"כ זה החכם המדעי הרי יש לו 'נגיעה' קשה עד מאד שאם יאמין שיש כאן השי"ת, יצטרך לשנות כל מעשיו, כל הנהגותיו, לבושיו, מחשבותיו, ודיבוריו. יצטרך לצעוק בקולי קולות 'כל החיים טעיתי והטעיתי' לכן אינו רואה כלל אלקות בכל דבר. גם כששאלו את איינשטיין אם יש בורא לעולם, ענה כמה גיבובי דברים, "אם שהיה משמע מתוך דבריו שהוא מאמין בה', ויש מתלמידי תלמידי שהם שאומרים שלא יתכן שאמר כך. והיתכן שאנשים חכמים שמבכרים עליהם בשם ומלכות 'שנתן מחכמתו לבשר ודם' לא יראו את השי"ת כנגד עיניהם בתוך כל הגילויים שבעולם? הוא אשר דברנו שכשיש נגיעה לאדם, אינו רואה כלל לפני עיניו את הדברים הכי ברורים שבעולם. וזה שאמר המדרש שכשיבא הקב"ה ויאמר 'אני השם' יתגלה האמת, אך לפני כן, מחפשים ומחפשים ולא מוצאים. בין שווייץ לצרפת בנו אומות העולם בנין ענק לחפש את הנקודה הפנימית שבאטומים, הוציאו מליוני דולרים לחפש את המקור להפנימי, ופתאום יאמר הקב"ה 'אני השם', חזק יקרעו את העערות, אך לא ראינו את זה לפני כן. אלא שהיה להם נגיעה מאד חזקה שלא יהיה הדבר אמת. לכן העדיפו להאמין בבלבולציה מלהאמין בה' אלקינו ה' אחד. אנו צוחקים עליהם, אך גם אנו כך, כל אחד תקוע ומתעקש כמה שהוא רגיל במעשיו והלך מחשבותיו כך וכך, ואינו מעוניין לשמוע שום הוכחות שהוא טועה, כאן נמצא וכן היה, ויהא מונח עד שיבא אליהו.

וכן שאל אותם, הרי היה לכם הרבה תמיהות, האיך לא הבנתם שזה אני? זהו שאמר הידוסף קטן של שבטים לא היו יכולים לעמוד מפניו כשאמר 'אני יוסף', כי זה היה כלול באמירת 'אני יוסף' כל הקושיות ששאלנו לעיל איך לא ראתים בעיניכם עד היום שזה אני? התשובה היא, שלא רצינו לראות אותך כאן, כשאדם לא רוצה להכיר בדבר מה, הוא בונה בנינים על גבי בנינים, העיקר לא לראות את מה שאינו רוצה לראות. העדיפו להאמין שיוסף יודע מהבגדי שלו רוח הקודש, מלחשוב שזה יוסף שנתקימו כלומותיו. אפי' שיעשה שחיסה וניקור גיד הנשה ובנו ידבר בלשון הרע, וכו' וכו', כדכתב הדובנר מגיד שחששו שפעם אחת הוטרוב בארץ ישראל ושעמך מתלמיד יעקב אבינו על גיד הנשה וכו', כל זה עדיף מלחשוב שזהו יוסף.

כשיבא הקב"ה ויזכיר את כל אחד לפי מה שהוא, כשיש לאדם פינה שאינו עושה רצון ה', הרי כתב הרמ"א בסימן א' שוית' ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול וכו', איך תאמר שלא ראית את השי"ת ולכן חטאת, והרי הקב"ה נמצא בכל דבר ממורח שמש עד מבוא. אלא שאדם מעדיף להיות שוטה ולהתחבא מפניו באיזה פינה, ושוכח את הפסוק 'אנא אברך מפניך' מחמת הנגיעה שבתאוות הלב, ואז הוא שוכח את כל ההוכחות הברורות.

כאן אנו לומדים מהו כח הנגיעה שזה מתרץ אלפי דברים שאדם רואה לפני עיניו, והעיקר לא להאמין באמת. זהו עומק הדין והתוכחה שיש במעשה דיוסף. כתב רבי גרשון ששמע מהצדיק רבי דוד בודניק שפעם אחת היתה שריפה בעיר, כולם רצו להציל כמה חפצים מהאש, ויש אחד בבית שממשיך ללכת רגוע בלי שום התפעלות מהאש, ממש כאילו לא היה. זהו השעון התלוי על הקיר. הוא לא מתרגש משום דבר, גם כשהאש מתקרבת לקיר שהוא תלוי עליו, וגם כשהוא אוחזת בעץ שבמסגרתו, הוא ממשיך ללכת וללכת, וגם מזמזם את ניגוניו המנוטוטים. אפי' אינו מרים את הקול' בשעת מצוקה. כולם בהולים סביבו, והוא לא אכפת לו כלל. זהו מעשיו של אדם בעוה"ז, יכול לראות בירה דולקת, ואינו מתרגש, אינו בוחר לא ברע ולא בטוב, רק הולך עם השוואנק, שכל כך הוא עצלן ואדיש למה שקורה נגד עיניו כי אינו רוצה לקבל עול מלכות שמים ברגע זה.

זה שנבהלו מפניו' שראו מהו עוצם כח הנגיעה, והזהירים יוסף 'אל תרגזו בדרך' שהיו צוחקים אחד על השני, אך לא הכרת שזה יוסף, מה בלבול אותי שיש בגיבורי הודי וסיני שיכולים לדעת מזה הכל. התיירץ הוא, שכשיש לאדם נגיעה, אינו רואה אפי' דברים ברורים ביותר. ממש כאילו לא היה. וכ"כ הראשונים שגם לאחר מכן אמרו 'אשמים אנחנו בהתחננו אלינו' ולא על עצם המכירה, שהרי היה להם מושב סנהדרין ודנו אותנו למיתה, הרי שלא היתה נגיעה גשמיית, אלא דברים גבוהים מאד. כמו שבאים להוכיח לאדם שנולד בהשקפה מוסיימת, ובאים להוכיח לו נגד ההשקפה שלו, הרי יש לו נגיעה חזקה מאד שלא להאמין לדברי, כמו שתלך לשכנע מזרחיסט חזק שאין דרכו דרך אמת, [באמת אסור לדבר עמהם כלל] ותראה לו איך כל ילד שנולד את הכיפה, והרי שהוא חי בדרך לא אמיתיית. הוא לא יבין את התוכחה הזאת. כי האדם יש לו נגיעה לכל מה שהוא משוכנע שזה האמת, ומעולם לא יראה את האמת כל זמן שיש נגיעה זאת בידי. אין להסתכל על המזרחי אלא כל אחד ואחד יעשה חשבון הנפש לעצמו.

התיירץ הזה שלא ראו כלום מחמת הנגיעה, זה יותר חזק מכל הקושיות, אפי' אם נוסף עוד רשימה של קושיות והוכחות ברורות שזהו יוסף, אעפ"כ לא יהיו הקושיות יותר חזקים מהתיירץ הנורא הזה, שהנגיעה שיש לאדם בעצמו גורמת לו לראות דברים ישרים כהפוכים ודברים הפוכים כישירים.

החיסון הנצרך
בגמרא (בבא בתרא טז ע"א) אמרו: "ברא הקדוש ברוך הוא יצר הרע, ברא לו תורה תבלין". וכתב הרמח"ל ("מסילת ישירים" פרק ה), שפשוט הדבר, שאם הבורא יתברך ברא האדם ויצריו, העיד שזו תורתם היחידה, לא תועיל שום תרופה אחרת. נוסף ונאמר, שככל שהאדם נחשף לנסיונות רבים יותר, חייב הוא להגדיל במקביל את מינון החיסון. מובן מאליו שלא שעוץ הלימוד הנחוצות כתבלין מול היצר הרע כשנמצאים ביישיבה, כשעוץ הלימוד הנצרכות ב"בין הזמנים" - ולמעשה, כל הלימוד בזמן', הוא כחיסון לקרא 'בין הזמנים'. כפי שמיניו יעקב אבינו, לפני הליכתו לחרן, לבית לבן הארמי שהיה 'מרכבה לסטרא אחרא' (זוהר ח"א קלז, א)

וביקש לעקור את הכל, נטמן י"ד שנה בבית עבר ולמד בהתמדה עצומה (רש"י בראשית כח, יא) כדי להתחסן כנגדו. אך השאלה: הלא בלאו הכי היה "ישב אהלים" (בראשית כה, כז), אהלי תורה (תנחומא שמות א), ומה הוצרך לחיזוק זה. והתשובה, שב'סוף זמן' צריכה ההתמדה להקיע שוקים. כיעקב אבינו, שבאותו י"ד שנה לא שכב בלילה, שהיה עוסק בתורה. הלא כל הצפויים.

ולפיכך בנין מדוע, כשירד יעקב אבינו למצרים המקולקלת מכל הארצות (רש"י ויקרא יח, ג), שגם הם היו מרכבה לסטרא אחרא (ציוני בשלח ד"ה ויקח. רקנאטי מקץ ד"ה וירכב). אזי: "ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף, להורות לפניו גשנה" (בראשית מו, כח), לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה (רש"י), ובכח התורה יתמודדו עם טומאת מצרים.

זו, ולמעשה, החובה העיקרית של כל אדם מישראל, וביחוד של כל אב בישראל. שהרי כל אב לואג ילידי, מבקש לואג לעתידים. להצילם מסכנות החיים האורבות להם ולתת בידם את הכלים להצלחה.

מקבלים זימון מ"טיפת חלב" לתת לילד חיסון, ומזולזלים, מתעלמים. מה נאמר? הזנחה פושעת. ואם יילד ידבק בנגיף, חלילה, ויחלה בפוליו, שיתוק ילדים, ויתנהל כל חייו על קב"ים כשרגלו משותקות ומעוותות? הרי אין קץ לאשמת ההורים!

והלא ידוע שיש ארצות, שלפני שנוסעים אליהן מקבלים חיסון כנגד המגפות המשתוללות בהן. מלריה, טיפוס, קדחת הנילוס ושאר מרעין בישון - וכאן, המגפה משתוללת, והנגיפים תוקפים ללא הרף, ואם ההורים לא יחסנו, והלואי שהילדים לא יפלו חללים במערכה, אבל לבטח ינזקו, כמה יתבעו ההורים!

וידועים דברי ה"חדושי הרי"ם" זצ"ל: עולם הפוך ראיתי. בגמרא (נדה טז ע"ב) אמרו, שלפני הולדתו של האדם נגזר עליו האם יהיה עשיר או עני, ואילו אם יהיה צדיק או רשע לא נגזר, כי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. וההורים דואגים כל כך להקנות לבנם מקצוע שייבטיח את פרנסתו, בעוד שזו נקצבה ממרום ואין מעצור ביד ה' להשיעו ברב או במעט, ואילו להצלחתו בתורה ולחוסן יראת השמים, שזה אך ורק ביד האדם, אינם דואגים כל כך!

ונספר - הריד"ב' - הגאון רבי רפאל יעקב דוד בן זאב זצ"ל, מחבר הפרוש הנודע על התלמוד הירושלמי, שכיהן כרבה של סלוצק, עלה לעת זקנותו לארץ ישראל והתיישב בעיר הקודש צפת. יום הזכרון של אביו חל בעיצומו של החורף. התפלל לפני העמוד ערבית ושחרית, וכשהגיעו ראשוני המתפללים לתפילת מנחה כבר מצאוהו ליד עמוד התפילה.

לפתע שמעוהו מתיפח. הבינו שהציפיהו הזכרונות. נגש אליו אחד המתפללים, ביקש להרגיע סערת רוחו: "רבינו, אבלות ישנה היא. אביו זכה לאריכות ימים מעבר לגבורות שמונים, ונפטר לפני יובל שינים!" הפנה אליו הריד"ב' את עיניו הדומעות, ואמר: "אספר לך מדוע אני בוכה - איני אדם צעיר, וסובל אני מהקור. הן באת מבחורץ, הקור עז והגשמים צולפים. חשבתי, הן 'הכל בידי שמים חוץ מצינים' - פחים (קור וחום (רש"י)), שנאמר (משלי כב, ה): צנים פחים בדרך עקש, שומר נפשו ירחק מהם (כתובות ל ע"א). עלי לשמור על בריאותי. אכנס מנין בביתי, ואתפלל בו לפני העמוד. אצא בכך ידי חובתי.

לבסוף החלטתי, שמחובת הכרת הטוב לאבי, עלי ללכת לבית הכנסת בקור ובגשם, כדי להתפלל בו לפני העמוד. ומדוע, מפני מעשה שהיה. הורי עניים היו, אבל לא חסכו כל מאמץ לחינוכי. מסרני אבי למלמד הטוב ביותר בסלוצק, רבי חיים סנדר, שהיה גובה רובל לחודש כשכר לימוד. סכום גדול, במושגי אותה ימים.

אבי התפרנס מבניית תנורים. באותו חורף היה מחסור בלבנים, ופרנסתו שבתה. לא יכול היה לשלם למלמד. עברו חודשיים ושלושה, והמלמד נתן בידי מכתב: אם מחר לא אביא את הכסף, לא יוכל עוד ללמדני. אבי קרא את המכתב, ועולמו חשך עליו. בערב עלה אבי לבית הכנסת, ושמע עשיר מתלונן. הוא ארס את בנו ושכר קבלנים שיבנו עבורו בית. הבתים בסלוצק היו עשויים עץ, אבל עבור התנור צריכים לבנים, ויש בהם מחסור. והקור עז, אי אפשר להכניס זוג צעיר לבית בלי תנור. התנור שמש הן להסקה, והן לבישול ואפייה. "אני מוכל לשלם ששה רובלים עבור לבנים לתנור!" הצעיר העשיר.

ניגש אליו אבי: "עשיתי עסק. תן ששה רובלים, ומחר בבוקר הלכנים אצלך!" באיזה אושר שב הביתה ובישר לאימו! נטל יתד ופטיש, קילף את הטיח והרס את התנור הגדול בטרקלין דירתנו, חילץ לבנה אחר לבנה בלב מתרונן. כל הלילה עבר בקדחתנו, ובבוקר מסר לידי את ששת הרובלים במלואם: "אמרו למלמד, שלושה עבור שלושת החודשים האחרונים, ושלושה עבור שלושת החודשים הבאים!" אותו חורף היה קר ביותר. סופות שלג עזות וכפור נורא. התכסיתם בבגדים והתעטפנו בשמיכות ורעדנו מתזות, והכל כדי שהבן יקבל את החינוך הטוב ביותר - ואם הקור הגזז של החורף הסלוצקאי לא הרתיע את אבי כדי להיטיב עימי - איך ירתיענו הקור הצפתי מלכת לבית הכנסת לעילוי נשמת אבי!

הלא תבין אפוא, שכאשר הגיתים במסירות נפשם של הורי, גאו רגשותי ונבעו דמעותי!" (הגדת)

"ואת יהודה שלח לפניו"
יום אחד שלאני הרב מפוניבז' זצ"ל: "רבי יעקב, מי היה השבט שהקדיש עצמו לתורה?" איוז שאלה, "זיל קרי בי רב הוא" (סנהדרין לג ע"ב): "שבט לוי, וירו משפטין ליעקב ותורתך לישראל (דברים לג, י), כמו שכתב הרמב"ם (סוף הלכות שמיטה ויובל). או יששכר, ככתוב (דברי הימים א יב, לג) ומבני יששכר יודעי בינה לעתים, לדעת מה יעשה ישראל", כמבואר בגמרא (יומא כו ע"א). והמשנה ושאלי: "אז מדוע שלח יעקב אבינו את יהודה 'להורת לפניו גשנה' (בראשית מו, כח), ליסד ישיבה (רש"י). למה לא שלח את לוי או יששכר?" נו, באמת, 'התשובה כתובה שם בגמרא', אמרתי, 'הגמרא אומרת: לא מצינו תלמיד חכם שמורה הוראות, אלא מלוי או יששכר. ושאלו: ואולי גם מיהודה, ככתוב: 'יהודה מחקקי' (תהלים ס, ט, קה, ט). וענו: אסוקי שמעתא אלבא דהלכתא קאמינא. 'יהודה

מחוקק"י הוא לפלפול בעלמא, ולוי ויששכר דינים ומורי הוראות. ובישיבות עוסקים בפלפול הסוגיות, ולא בחתימה להלכה הפסוקה..."

הרב חייק את חיובו המתוק, ואמר: "איהר האט זיך פערזעהן א רמב"ם", שכחתם רמב"ם מפורש - אה, איזו תוכחה זו הייתה. לשכוח רמב"ם, איך אפשר!

איהר רמב"ם?

הגמרא (יזמא כח ע"ב) אומרת: אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה היה, שנאמר: "ואברהם זקן" (בראשית כד, א) [ואין זקן אלא שקנה חכמה (קדושין לב ע"ב)]. יצחק אבינו זקן ויושב בישיבה, שנאמר: "יודי כי זקן יצחק" (בראשית כז, א). יעקב אבינו זקן ויושב בישיבה, שנאמר: "ועיני ישראל כבדו, מזקן" (בראשית מח, י). מימיהם של אבותינו לא פסקה ישיבה מהם, היו במצרים ישיבה עמהם, שנאמר: אספה לי שבעים איש מזקני ישראל" (במדבר יא, טז).

וכתב הרמב"ם (הלכות עבודה זרה פ"א ה"א): "היה [אברהם אבינו] מהלך וקורא ומקבץ העם... עד שנתקבצו אליו אלפים ורבותו ושתל בלבם היעקרה הגדול הזה [האמונה בה'] וחיבר בו ספרים והודיעו יצחק בן ומלמדו, ויצחק הודיעו ועקב ומונה לאוכל לכל הנלוים אליו, ועקב אבינו לימד בניו כולם והבדיל לוי ומונהו ראש והושיבו בישיבה ללמד דרך השם".

הרי שלוי היה ראש הישיבה, ומדוע שלח את יהודה ליסדה? אכן, שאלה!

אבל לרב מפניו? היתה על כך תשובה: "אסביר לכם מדוע נבחר יהודה -

כשיוסף התגולל על האחרים ואשימים כמרגלים, אסר את שמעון ודרש שירידו אליו את בנימין, התקומם יעקב אבינו: "אאותי שכלתם, יוסף איננו ושמעון איננו ואת בנימין תקחו - לא ירד בני עמכם". הכביד הרעב, ויעקב אבינו מבקש שירידו ויביאו אוכל. אמרו: איננו יכולים, בלי בנימין. התערב יהודה ואמר: "אנכי אערבנו מידי תבקשנו, אם לא הביאתו אליך והצגתו לפניך וחסאתי לך כל הימים" (בראשית מג, ט).

לא מובן -

הלא עמדו להכנס ללוע הארי. להתיצב בפני המשנה למלך העיון, שהתגולל עליהם בעלילת שוא, והכח והממשלה בידו -

ואין מתחייב יהודה בדבר שאינו בידו ובכוחו. איך ערב הוא לכך?!

ועובדה, שערב, והתחייב. וכשהתרגשה על בנימין עלילת הגניבה הציע את עצמו, כעבד תחתיו, ובסופו של דבר החזירו כהתחייבותו -

אדם שמוכן להתחייב ולערוב אף לדברים שמעבר ליכולתו ולכוחותיו, הוא שיכול ומסוגל לפתוח ישיבה..."

אח, הוא יהא אומר", לא אמר אלא מה שהיה בעצמו!

וכידוע, "יום אחד פגש ב'נתיבות שלום' מסלונים זצ"ל, שעסק באותם ימים בבנין ישיבת "בית אברהם". פנה אליו הרבי מסלונים, אז כיהן כראש הישיבה, ושאלו: "פונובייער רב, יש לי שאלה. האם מותר לנו ליטול הלוואות ענק, כשאיננו יודעים מהיכן נחזיר. לבנות בנין, להעסיק פועלים, להתחייב לקבלן, כשאיננו יודעים האם יהיה לנו לשלם" -

מציא את מי לשאול. הלא כך בנה הרב מפוניבז' את הישיבה!

ענהו: "למדתי אצל ה'חפץ חיים' זצ"ל, וז"ל, ואין לי ספק שאילו הייתי שואלו היה עונה בשלילה! אין לו בגדר חובת ההשתדלות, ותאה זו מצוה הבאה בערובה!"

נתכרכמו פני הרבי מסלונים: "אם כן, למה זה אנוכי? גם לסבול בעולם הזה, וגם לקבל מלקות לעולם הבא?!"

אורו פני הרב מפוניבז', וקרא: "אבער ויזא זיס ועולן זייין די קלפעל! אבל כמה מתוקות תהיינה מלקות אלו..."

העזתי, ושאלתי: "ובאמת, איך התחייב יהודה?!"

שוב, ולא על יהודה שאלת, איך הרב עצמו התכוונתי...

חייק את חיובו המאירי: "ואזאי איז מיט איך היינט? מה ארע לכם היום, קודם שכחתם רמב"ם, ועכשיו גמרא?!" -

וצייטט מהגמרא והר"ן (נדרים ע"א): "פעם הוצרכו תלמידי רבי עקיבא למעות, הלכו אצת מטרוניתא, ללוות ממנה. אמרה להם: "איני מאמינה שתפרעו במועדי". אמר לה רבי עקיבא: "במי את חפצה כערב?" אמרה לו: "מי שאמר והיה העולם, והיום הגדול".

כשהגיע זמן הפרעון, חלה רבי עקיבא ולא יכול היה לבוא.

הלכה לשפת הים, ואמרה: "רבונו של עולם, היום חלה רבי עקיבא עבדך, והוא העמידך ערב לי" -

מה עשה הקדוש ברוך הוא, באותו היום נשתתית בת הקיסר, ונטלה תיבה מלאה כסף וזהב והטילה לים, וצייפה ובאה לאותו מקום. נטלה אותה, ומצאה בה ממון רב. כשנתרפא רבי עקיבא בא ואמר: "גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שחליתי באותו זמן. עכשיו, הרי כל ממוןך בידי".

ספרה לו כל אותו מעשה והביאתו לבית גזיזה ונתנה לו מתנות גדולות, והחזירה מה שנתן לה הים על החוב.

אז אנו הערבים? הקדוש ברוך הוא ערב, ולו הכסף ולו הזהב!

ונספר -

חובות רבים נטל בשעתו, להחזקת מוסדות התורה והחינוך שהקים בפוניבז'. משדחקו בו הנושים ונטל הלוואה גדולה מהבנק. משהגיע מועד הפרעון ולא היה בידו לפרוע, החזירו הנוטריון והרבי שאם לא ישלם מיד יגיש קובלנא פלילית. עלול היה להגרם חילול שם משימ הנכרי צפוי היה למאסר ולקנס, וכסף אין.

עודו תוהם מאין יבוא עזרו, ויהודי התדיפק בדלת. ביקש להיוועץ ברב. סיפר שהוא מתפרנס כשמש בית הכנסת בעיירה סמוכה. בנו היגר לארצות הברית והתגייס לצבאה, ונפל חלל במלחמת העולם הראשונה. עתה התבשר שהצבא האמריקאי זיכהו בפצויים בסכום נכבד, אך פוחד הוא שמא יודע הדבר בעיירה ויקצצו ממסכורתו הזעומה. לכן חשב להפקיד את הכסף ביד הרב, ואין הוא מתנגד שהרב ישתמש בו כראות עיניו, בתנאי שיחזירו לידיו בכל עת שיבקש.

והיה זה - במדיוק! - הסכום אותו חייב היה לבנק!

חלפה תקופה, והיהודי הגיע לבקש את כספו. היה זה באחד מימי חול המועד, בהם רוב העסקים היהודיים נעולים ואין לרב סיכוי ללוות מהם כספים.

מה עושים?

קודם את פני האישי בשמחה, ואמר: "בראש ובראשונה, יטול מר ידי ונסב לסעודה. הן מדרך רחוקה בא, יניחנו לקיים בו מצוה!" ענה הלה ונטל ידי יחד עם הרב. כך זכה הרב בשעות של שעה קלה. אבל הארוחה הגיעה לקצה, ומניין יחזיר את ההלוואה.

חג היום. ומצותו בשמחה. נטלו 'מים אחרונים' והחלו בברכת המזון כשהרב מכון כמנהגו בכל מילה. כשהגיע לתיבות "ומכל טוב לעולם אל יחסרנו" נקש הדור העירוני בדלת והביא המחאה כספית שהגיעה היום עבור הישיבה, בסכום ההלוואה...
(הגדת)

פרשת יגש

היא הפרשה שעוסקת בתחילתה, בהיחשפות של יוסף הצדיק אל האחים, ובאמירה אני יוסף... פרשת יגש, חלה ברוב השנים, בשבוע שיחול עשרה בטבת. השנה בע"ה, ביום ראשון, עשרה בטבת, וידוע לכולם, שהחודש, ירח טבת... כך נאמר בפיוטים ביום ראשון - ירח טבת מאד לקיתי בו. ונשתנו עלי סדרי נתיביו...

אומר הפייטן - בשלש מכות בחדש הזה הכני האחד זה מחו, ח' בטבת ... השני זה שבת ט' בטבת... והשלישי ביום ראשון, י' בטבת.

אנחנו מתענים רק תענית אחת, של עשרה בטבת, אבל ידוע מה שנתכת בשולחן ערוך, תענית צדיקים. זה גם ח, ג' וגם י' בטבת.

הענין של עשרה בטבת, ידוע ומוכר לכולם, כמו שנתכת בנייא יחזקאל (כד, א) והיה דבר ה' אלי בשנה התשיעית בחדש העשירי בעשור לחדש שיש לאמר: (ב) בן אדם (כתוב) כתב לך את שם היום את עצם היום הזה סמך מלך בבל אל ירושלם בעצם היום הזה... אבל, כמו שאומר הפייטן... ירח טבת מאד לקיתי בו... יש לנו שלוש מכות, אחת אחרי השנייה. חל מה ח'... עובר לט'. וכלה ב'.

בח' בטבת, אומרת הגמרא (מסכת מגילה) - אילץ תלמי המלך 72 זקנים, לתרגם את התורה ליוונית...
חז"ל אומרים, שבאותה עת, ירד חושך לעולם, והיה החושך בעולם במשך שלושה ימים.

ביום ט' בטבת, מה שנאמר בפיוטים... נאמר שנפטר עזרה הסופר. בכלבו כתוב, שביום הזה, נפטר בו גם נחמיה.

כל אחד שואל את עצמו - בגלל שעזרה הסופר נפטר ביום הזה, בגלל זה צריך להתענות? אנחנו מתענים רק פעם אחת, כשנפטר גדליה בן אחיקם, ולא מתענים משום שהיה נפטר, אלא משום שהוא נרצח... זה ענין אחר לגמרי... אז מדוע אנחנו מתענים ביום שנפטר בו עזרה הסופר?

האמת... מה שמסתתר מאחורי התענית הזאת, מה שנתכת בדברי המפרשים בשולחן ערוך - ביום ט' בטבת, הוא היום שבו נולד ימך שמו וזכרו.

דיברנו כבר, שהוא רמוז בכמה וכמה מקומות בתורה... כמו בפרשת המקל (פרשת אמר). אז היות וזה יום לידתו של אותו האיש, לכן קבעו ביום הזה תענית. י' בטבת, החל המצור על ירושלים. מצור שנמשך שנתיים ומחצה, ונגמר בשעה שנכנסו לתוך בית המקדש, ופרצו את החומה של ירושלים, שבשעה עשר בתמוז... ולאחר מכן, בתשעה באב, הביערו את בית המקדש, והאש בערה בתשיעי ובעשירי באב...

כתבים הטרור, השל"ה הקדוש, ר' צדוק הכהן מלובלין - כאשר חל אירוע במהלך השבוע, יש לו קשר לפרשה שלפניו.

כל אחד שואל את עצמו - מה הקשר שיש בין פרשת יגש, לעשרה בטבת?

הקשר הוא, ומצא בכתיבתי של יוסף הצדיק, על צווארו של בנימין, שנאמר (מה, יד) ויפל על צוארי בנימין אחיו, ויבר בנימין בכה על צוארו

אומר רש"י - ויפל על צוארי בנימין אחיו ויבר. על שני מקדשות שעתידים להיות בחלקו של בנימין וסופן להיחרב.

דברי רש"י, מקורם בגמרא (מסכת מגילה ט"ו, ב) - (בראשית מה-יד) ויפל על צוארי בנימין אחיו כמה צואריה הוו ליה לבנימין אמר רבי אלעזר בכה על שני מקדשים שעתידין להיות בחלקו של בנימין ועתידין ליחרב...

אז בעצם הנפילה כאן, על צווארו של בנימין... בעצם ראה יוסף הצדיק את עשרה בטבת, ואת הסיים בתשעה באב.

מדוע נקרא בית המקדש בשם צוואר.. ויפל על צוארי בנימין אחיו...? **השפתי חכמים הביא את הפסוק (שיר השירים ד, ד) - כמגדל דויד צוואר בני לתלפיות אלף המגן תלוי עליו כל שלטי הגבורים.**

אמרת הגמרא (מסכת ברכות א, א) - "א"ר אבין ואיתימא ר' אבניא מאי קרא כמגדל דויד צוואר בני לתלפיות? תל של של פיות פונים בו אבל למה בשם צוואר?

חז"ל ממשילים את גוף האדם, שהראש הוא כנגד הקב"ה והגוף הוא כנגד כנסת ישראל. החלק שמחבר את הראש עם הגוף, זה הצוואר. כך בית המקדש מחבר אותנו עם הקב"ה, כמו שהצוואר מחבר את הראש עם הגוף.

ר' צדוק הכהן מלובלין בכמה וכמה מקומות בספרו {פרי צדיק, פרשת מקץ, פרשת יגש} מדבר על בית המקדש, ומדוע הוא מכונה בשם צוואר.

אומר הקדמה לפני דבריו של ר' צדוק הכהן: בצוואר ישנם שתי צינורות מרכזיים:

קנה - ממנו ניכנס האוויר, ושת - ממנו ניכנס האוכל. בית המקדש ניקרא צוואר, כי שם עוברים שתי הצינורות המרכזיים, שממנו ניזון העולם.

הקנה שהוא מרכז החיים של האדם, שבלעדיו אין לאדם חיים... ובית המקדש נקרא בשם בית חיינו... אנחנו אומרים אומרים אה זה בהפטר... מי שעולה להפטרה, מקבל את ברכות המפטרי, ובאחד מברכות ההפטרה נאמר רחם על ציון כי היא בית חיינו...

בתפילת ראש חודש, כאשר ראש חודש נופל בשבת, אנחנו אומרים ולפי שחטאנו לפניך אנחנו ואבותינו. חובה עלינו ושמים בית מקדשנו. וגלה יקרנו ונטל כבוד מביית חיינו. הקב"ה לקח את הכבוד מביית חיינו, שהוא בית המקדש... זה כנגד הקנה.

הושת, והוא המקום שממנו נכנס האוכל. **אומר ר' צדוק הכהן -** המזבח נקרא בשם ושת. והושת דומה למזבח, כי המזבח הוא המקום שאוכל את הקרבנות.

אומר ר' צדוק הכהן - זה מה שנאמר כמה וכמה פעמים בגמרא, שהמאכל תלמיד חכם דומה למקריב תמידיו והמשקוה כמנסח על גבי המזבח.

יוצא מהמקום שבו יש השראת שכינה, זה אצל תלמידי החכמים... הם עצמם הופכים להיות המזבח, כי הם עצמם הופכים להיות בית המקדש.

אז הושת, דרכו עובר המזון, והמזבח, הוא המזין את כל העולם, שדרכו עוברים כל הקרבנות. **אנחנו היום בס"ד, ורצים לעסוק בנושא אחד, שקשור לבשורה שהתבשר יעקב אבינו, שיוסף נמצא, וממנה נגיע ליסוד בעבודת ה', וממנה נתחבר בס"ד בחזרה לעשרה בטבת:**

כאשר האחים מגלים את יוסף, והוא אומר להם אני יוסף...

אומרת התורה - (ו) ועתה אל תעצבו ואל יחר בלעניכם, כל בשר אתו הנה כי למחיה שלחתי אלהים לפניהם: (ז) וזו שנתים הרעב בקרב הארץ ועוד חמש שנים אשר אין חריש וקציר: (ח) ואתם שלחתי אתי הנה כי האלהים וישמיני לאב לפריעה ולאדון לכל ביתו ומשל בכל ארץ מצרים: (ט) מהו ועלו אל בני אומרתם אליו כי אמר בך יוסף שמיני אלהים לאדון לכל מצרים ודה אלי אל תעמד: (י) וישבת בארץ גשן והיית קרוב אלי אתה ובניך ובני בניך ואנך ובקרך וכל אשר לך: (יא) וכלכלתי אתך שש כי עוד חמש שנים רעב פן תרש אתה וביתך וכל אשר לך: (יב) והנה עיניכם ראות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם **עוד ממשכה התורה ואומרת:**

(ט) ואתה צויתך זאת עשו קחו לכם מארץ מצרים עגלות לטפכם ולנשיכם ונשאתם את אביכם ותיקחו את כל מה שאתם צריכים, ולכו להביא את כל משפחותיכם ואת אבא... (כ) ועינכם אל תחס על כליכם כי טוב כל ארץ מצרים לכם הוא...

אומר הדעת זקנים מעגלי התוספות - הדגש הוא כאן, כיון שיעקב אבינו חזר על פחים קטנים... אמר להם יוסף ועינכם אל תחס על כליכם מה שנשאר... רק תבואו למצרים:

(כא) ועשו כן בני ישראל ויתן להם יוסף עגלות על פי פירעה ויתן להם צדה לדרך... (כה) ויעלו מצרים ויבאו ארץ כנען אל יעקב אביהם: (כו) ויגדו לו לאמר עוד יוסף חי ויהי היום משל בכל ארץ מצרים ויפל לבו כי לא האמינן להם

אומרת הגמרא (מסכת מכות נ, א) - א"ר יצחק מאי קרא (בדרים ד-מב) ונס אל אחת מן הערים «האל החי עניי ליה מידי דתהויה ליה חיותא תנא תלמיד שגלה מגליל רבו עמו שנאמר וחי למה מגלים רבו עמו?»

כותב הרמב"ם (הלכות רוצח, פרק ז, א) - תלמידי שגלה לערי מקלט מגליל רבו עמו שנאמר וחי עשה לו חי שיחיה וחיי בצעה וימנעם בלא תלמוד תורה כמיתה חשובין. וכן הרב שגלה מגליל ישיבתו עמו.

אדם שרגיל ללמוד תורה מרב פלוני, ויביאו לו רב אלמוני, התורה שילמד היא לא אותה תורה! אם התורה היא לא אותה תורה, הוא לא חי! פירוש הדבר שהוא בשלמות רוחנית!

כותב הנציב מוולוז'ין - אדם קונה לאשתו זר פרחים, הביא לה פרחים חיים. כמה זמן הם חיים? בדיוק יומיים ואח"כ משליכים לפח, למה? אבל הבאתי אותם חיים!

זה חי שלושה ימים, אבל כשניתיקת אותו ממקור הצמיחה שלו, הוא כבר מת!

אומרת הגמרא (מסכת עבודה זרה דף ג, ב) - ותעשה אדם כדאי הים כמים לא מושל בו למה נמשלו בני אדם כדאי הים לומר לך מה דגים שבים כיון שעולין ליבשה מים מומים אף בני אדם כיון שמוטין מדיברי תורה וזמן הנמצאת מיד מתים דבר אחר מה דגים שבים כיון שקדרה עליהם חמה מדי מותם כן בני אדם כיון שקדרה עליהם חמה מיד מתים.

אמר יעקב אבינו - אם הייתם אומרים לי שהוא נושם... שהוא שר החוץ במצרים... יש לו חנות בקהיר... אני מאמין! אתם אומרים לי שהוא חי???

חי, פירוש הדבר, שהוא דבוק בקב"ה במאה אהו, שנאמר ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום!

חיים זה דבקות בקב"ה!
אתם מספרים לי שהוא במצרים, והוא עוד חי? לא מאמין שיכל להיות דבר כזה!

את זה, הוא גם לא מאמין לבנימין...
וכשתייתי בגיל 63, וקובילתי את הברכות מאבא, אמרה לי אמא שמעתי שעשו רוצח והרגו אותך... לך לחרון, וישבת עם ימים אחדים...
כמה זמן זה ימים אחדים?
ואמרים חז"ל - 7 שנים.

יעקב אבינו יודע שהוא הולך לחרון, לשבע שנים... בדרך לחרון, הוא נעצר, כדי לבנות את עצמו, אין לחיות אצל לבן!

14 שנה הוא נעצר - על כל שנה בבית לבן, צריך שנתיים הגנה.
רבותי, אומר יעקב - שאני יצאתי לבית לך, לא הייתי ילד. הייתי בן 77...עד גיל 97 הייתי אצלו. אתם יודעים איך שרדתם??

שרדתי את הרגשתי שאני לא שייך לפה... הרגשתי כמו בלול של תרנגולות ... שאין לי שפה משותפת איתם... וזה היה בגיל 77, בבית לבן! לכן הוא נזכר, והעיר שלו נזכרים! אתם רוצים לספר לי, ילד בן 17, שירד למצרים, שהיא ערוות הארץ! שכל זוהמת העולם נמצאת שם (כפי שמביא האלשקר)... אתם רוצים לתספור לי, שהוא עוד נישאר חי???

זה לא יכל להיות, שיש לו עוד קשר עם הדת! אל תספרו לי שהוא חי! לא יכל להיות!
רבותי, למה הוא ירד למצרים?
כתוב בצו"ל, שאין שירד יוסף למצרים, קנה אותו פוטיפרה, סריס פרעה שר הטבחים... למה הוא קנה אותו?

מביא האור-החיים הקדוש, שהוא קנה אותו לעבירות רח"ל... ומה העשה הקב"ה?
סירס את פוטיפר.

ילד בן 17, עם כל היצרים... יכל להישאר חי? על מה אתם מדברים??!

כותב הרמב"ם (הלכות דעות, פרק ו' הלכה א) - דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחרי רעהו וחבריו ונכבדו כמנהג אדני מדמינתו. לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמד ממעשיהם. ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחשך כדי שלא ילמד ממעשיהם. והוא ששלמה אומר (משלי יג-ג) 'הולך את חכמים יחכם ורעה כסילים ירוע'. ואומר אשירי האיש טוב, וכן אם היה במדינה שמנהגיה רעים ואין אנשיה הולכים בדרך ישרה ילך למקום שאנשיה צדיקים ונוהגים בדרך טובים. ואם היו כל המדינות שהוא יודעם ושוועתן שמועתן נוהגים בדרך לא טובה כמו זמננו. או שאינו יכול ללכת במדינה שמנהגיה טובים מפני הגיסות או מפני ההלי יושב לבדו יחידו כענין שנאמר (איכה ג' מב) 'ישב בדר וידם'. ואם היו רעים וחטאים שאין מניחים אותו לישב במדינה אלא אם כן נתערב עמהן ונוהג במנהגם הרע יצא למערות ולחוחים ולמדבות. ואלי יהיגו עצמו בדרך חטאים כענין שנאמר (ירמיה ט-א) 'מי יתני במדבר מלון אחים'. אתם מספרים לי שהוא מושל במצרים? בחור בן 37, שומר תורה ומצוות?? דבוק בתורה... פאות מסולסלות... כובע... לא יכל להיות דבר כזה!!!

אז מה קרה?
אומר האור-החיים הקדוש - גם כאשר ראה יעקב אבינו את העגלות, אמר לבן 'אני לא בטוח שהוא חי'.

מתי הגיע יעקב אבינו למסכנה, שיוסף עמד בכל הניסיונות?
(מו, ל) ויאמר ישראל אל-יוסף אמונת הפעם אחרי ראותי את-פניך כי עודך חי.
אומר האור-החיים הקדוש - עיני חייך. פירוש הפעם הזאת בראייתך ולא מקודם כשנתבררת, והטעם אחרי ראותי פניך והכרתי בהם שעודך חי פי' צדיק במקדום ולא נשתנה דיוקנו מלמות שהיה אלא עודך חי כי הצדיקים קרויים חיים (ברכות יח), ונכון.
ישנם הרבה אנשים שחי'צונות נראים כמו צדיקים גדולים, אדם יראה לעיניים וחי' יראה ללב, מה שנעשה בפניו רק הקב"ה יכל לדעת, צדיקים מתבוננים בפני בני אדם, ויודעים מה יש בליבם. אתם מספרים שיוסף חי? איך עניין אל מאמין, עכשיו שאני רואה אותך בעיניים שלי, אמר יעקב, עכשיו אני יודע שאתה חי!

רבותי, אם אלה הדברים, נזכר בע"ה להעמיק שלב נוסף:
בפרשת מקץ, אומרת התורה:

(ג) וירדו אחי יוסף עשרה לשבר בו ממצרים... ויוסף הוא השליט על הארץ והוא המשביי לכל עם הארץ ויבאו אחי יוסף וישתחו לו אפים ארצה: (ז) וירא יוסף את אחיו ויכרם ויתנכר אליהם ויכרם אתם קשות ויאמר אליהם מאין באתם ויאמרו מארץ כנען לשבר אכל: (ט) ויכרם יוסף את החלמות אשר חלה עליו ויאמר אליהם מרגלים אתם לראות את ערות הארץ באתם... (כא) ויאמרו איש אל אחיו בלא אשמים אנתה על אחיו אשר ראית צרת נפש בהתנחננו אלני ולא שמענו על כל באה אלינו הצרה הזאת... ויען ראונו אתם לאמר הלוא אמרתי אליכם לאמר אל תחטאו בילד ולא שמועתי וגם דמו הנה נדרש

ואמרים האחים - כן דנו אותו למיתה, בכל זאת הוא התחנן...היינו צריכים לרחם עליו ... נשאלת השאלה - הרי ראונו רואה את האחים שלו שפופים, מדוכאים... מה יש לך להוכיח אותם עכשיו? זה יעזוב במשהו!

כא האור-החיים הקדוש, ואומר דבר נורא - התנהל ויכוח בין יהודה לראובן, אנתה פסקת את דינו כדן רודף, ודינו למיתה!
אמר האור - קחו אותו, ושימו אותו בבור. ושימו אותו בבור?

שואל האור-החיים הקדוש - מה שימו אותו בבור? הרי הבור מלא עקרבים נחשים! אמנם הם לא ראו את ענקו, אבל מסתמא תארו לעצמם, שאין שם חיות 'הכרותיות' (אומרת הגמרא אחרי שנופל לבור של נחשים מעידים עליו שהוא מת).
אמר ראובן ליהודה - בסדר, שני אתם אותו בעיני הבור, שימות... אבל שלא תעזו לשלוח אותו למצרים!

אמר לו יהודה - בשום פנים ואופן, אנתה לא תשפך דם נקי מה בצע כי נהרג את אחינו וכסו את דמו - מה פתאום! נמכור אותו לישמעאלים.

מה הייתה נקודת הוויכוח, בין יהודה לראובן?
ראובן אמר - חזקו אותו לבור!
אה... לא להיות שיש נחש?

אומרת התורה (מסכת ברכות ג, א) - אין ערוד ממיית אלא הטטא ממיית - אם יש בו עוון, אמר ראובן, יהרגו אותו הנחשים, וגם אין בו עוון, אם לא יגעו בו.

אמר ראובן ליהודה - אבל עד לכן שאם אתה שולח אותו למצרים, הוא לא ימות גופנית, הוא ימות רוחנית!
והתורה הקדושה אמרה - מוטב ימות וכאי ולא ימות חייב!

אתה שולח אותו למקום וזהמה, לערות הארץ... לשם אתה שולח אותו!! הוא יחיה פיית אבל ימות רוחנית.

אמר לו ראובן - גדול המחטאי יותר מן ההורגו!
אמר לו יהודה - נשלח אותו למצרים, ולא נשפרו דם!

אומר האזניים לתורה, בשם הגאון מוילנה - אמר יהודה, אם אנחנו הורגים אותו אין לנו יותר מה להתפלל לקב"ה.

מה בצע כי נהרג את אחינו וכסונו את דמו... ר"ת - בוקר - צהרים - ערב.
אומר הנביא ושיעוהו (א, טו) גם כי תרבו תפלה איני שמע ידיכם דמים מלאו - אם יש לכם דם על ידיכם, הקב"ה לא שומע תפילה.

אמר יהודה - אם אנחנו נהרגו אותו, אין לנו כפרה, בקר צהרים וערב, הקב"ה לא ישמע את תפילתנו.

שואל האור-החיים הקדוש - מי צודק?
ראובן אמר, נהרגו אותו פיזית ולא רוחנית.

יהודה אמר, נשלח אותו למצרים, ושם יתמודם. הכל תלוי במזל, ואפילו ספר תורה שבהיכל, זה לא קשור אלינו... שיבמדד!

מי צודק בוויכוח?
אומרת הגמרא (מסכת סנהדרין ו, ב) - ובוצע ברך נאץ ה' רבי מאיר אומר לא נאמר בוצע אלא כנגד יהודה שנאמר (בראשית לו-כז) ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע כי נהרגו את אחינו וכל המבורך את יהודה היה זה מנאץ וזה לא נאמר ובוצע ברך נאץ ה'.

איזה דרך צודקת... של יהודה או של ראובן??
אומרת הגמרא, שמי שמברך את יהודה, על עצתו למכור את יוסף למצרים, כאילו מנאץ את הקב"ה...

אהה, אבל זה הצליח! יוסף חזר בשלום ממצרים... הוא חי?!
אבל הוויכוח הזה, שהתנהל בין יהודה לראובן, זה בדיוק מה שנעשה, כאשר האחים מגיעים ליעקב אבינו, ואמרים לו - 'יוסף חי'!

"אני לא מאמין"
אמר ראובן - לשלוח ילד כזה למצרים, בגיל 17... אין סיכוי שהוא יחיה!
אלו הדברים, שמבארים רבותינו, סביב הוויכוח הזה...

אומר הכתב סופר - שבאו האחים ואמרו ליעקב אבינו, דע לך שיוסף חי ולא רק זה, אלא הוא מושל בכל ארץ מצרים! כלומר, הוא מושל בכל הניסיונות של ארץ מצרים!
איזהו גבור הכובש את יצרו, מאיפה לומדים את זה?

שנאמר ומשל ברוחו מלכד עיר.
אומר יעקב אבינו - לא רק חי, אלא עומד בכל הניסיונות!! זה דבר שאני לא יכל לקבל... מה קרה?

וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו ותחי רוח יעקב אביהם ממה הוא התרגש?
מה הוא התרגש?

זהו נזכר שיוסף בפרשת עגלה ערופה... אהה, הוא זוכר מה למדנו לפני עשרים שנה... סימן שהוא חי!
יוסף שלח לו עגלות, לומר לו - אבא, אם אתה שואל איך עמדתי בכל הניסיונות... זה רק בזכות דבר אחד - זה שהחזקתי בתורה! זה נתן לי את הכוחות, לעמוד בכל הניסיונות.

אם ככה, ואמרים ורבותינו, זה מה שאמר להם יוסף הצדיק - (יג) והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים...
מה מעניין יוסף, שלכן שלו יש כבוד במצרים?
אומר הגאון מוילנה - במקום שכתוב כבוד חסר, זה כבוד לכסף. כמו שכתוב אצל אחי רבקה (בראשית לא, א) וישמע את דברי בני לבן לאמר לקח יעקב את כל אשר לאבינו ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה.

והיכן שכתוב כבוד מלא, זה כבוד חכמים ינחלו.
אמר להם יוסף - תספרו לאבא את כבודי, שיש לי כבוד לתורה, אני דבוק בתורה! ומי שדבוק בתורה זוכה לעבור את כל הניסיונות.

רבותי, בואו ננסה להבין, מה יש בפרשת העגלות:
לפני שיכנס לעומק הדברים, אני יאמר רעיון נפלא, שכל המפרשים כאן מביאים... ראיית את זה בספר של הרב פינקוס, ראיתי את זה בספרי אורות... כולם מביאים את אותו רעיון, והרעיון הוא נפלא, לאור סיפור שקרה, בזמנו של הגאון מוילנה... בימי הגאון מוילנה, היו זוג שהתחננו, וחיו כמה שבועות... לפתע בוקר אחד, נעלם הבעל - אבדו עקבותיו... הוצע פרס כספי... תלו מודעות... שום דבר... אייננו! השאר אשה עגונה... חלפו חמש שנים... מגיע אדם... דופק בדלת... אומר של-ו-ם!!!
אף אחד לא מזהה אותו... מי אתה???

אני החתן שלך!
אני יכל להיות? היית יושן שמן... אזנים בחורך... הזקן היה יותר ארוך...זה לא אתה... זה אני, מה קרה לך??

התחילו וויכוחים במשפחה...זה הוא...זה לא הוא...
אמר הבעל לאשתו, בואי לחדר, ואספר לך מה קרה... ואני יזכיר לך שזה אני!

דוד שלמה נתן 1200 לחתונה... סכתא שלך 250... את לא זוכרת הלכנו והוצאנו מהכסופוט 400 שקל! ..... אבא שלך מחביא את הכסף מתחת לפומפיה למה... סיפר לה את הכל, לפרטי פרטים... יודע את כל הסיפורים!

אומרת לאשתו - תשמע, אתה באמת יודע את כל הסיפורים... אבל זה לא אתה... זה אתה? ... זה לא אתה??!
מה עושים?
הלכו לגאון מוילנה...

הגיעו לגאון מוילנה... אמר הגאון 'תחכו כמה ימים... ואתה תבוא אלי בשבת לבית הכנסת...'
הגיעו בשבת לבית הכנסת, אמר להם הגאון - 'תכנסו כולם, ואל תגידו לו שום דבר... תגידו לו רק, שישב במקום הקבוע שלי...'. וכך עשו...

"משה, שב במקום, אני הולך להביא סידורים..."
"במקום שישבת או בחתונה, הפתק עם השם שלך עוד שם... אתה יכל לשבת"

משה נשאר לעמוד במקום... לא אז...
באו לגאון וסיפרו לו... אמר הגאון - תשלחו אותו מכאן... זה לא הוא!
חקרו וחקרו, וגילו שבאמת זה לא הבעל, אלא הוא פגש את הבעל באחת הדרכים והוא סיפר לו הכל... אמר לו השארתי אשה עגונה לפני חמש שנים... במקום פלוני... וככה וככה הדברים שכתובם הכל ותתנחה אשה אתה זה אני.

אומר הגאון - הכל הוא יכל לתת... אבל במחשבת טומאה, לא תעלה מחשבת קדושה ורעיון של קדושה.

אמרים תלמידי הגאון - (מה, כז) וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו ותחי רוח יעקב אביהם... אמר יעקב, אם יוסף היה שקוע בטומאה... הוא לא היה זוכר את המסכת, שלמדנו בפעם האחרונה... אם הוא זוכר אותה, סימן שהוא חי!

אנתה רוצים לעמוד על נקודה נוספת:
בספר תורה שלמה, הוא מביא תחומא מכתב די - וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו ותחי רוח יעקב אביהם. מהו וירא? וכי קטנות היו שאינן נראות? והלא גדולות היו!

אלא, כל אותם ימים שנפד יוסף מאביו, היה יעקב מצטער ואומר מה... הלא אין התורה פלסתר, כל כולה אמת. ולמדנו אחד המלווה ואחד המתלווה, אינם ניוזקים כל היום כולו, אם ככה ואף המתלווה אינו ניוק, לפי שאין אדם ניפטר מחברו, אלא מתוך הלכה, וכשנפטרתי ממנו היינו עוסקים בפרשת 'עגלה ערופה'!

אז גם נפטרנו דבר הלכה, גם ליוייתי אותו, גם הוא התלהו... אז אין יכל להיות שקרה לו נזק!! אז כל הזמן, היה יעקב טרוד בסוגיה הזאת... לא יכל להיות שזה קרה!

שלח לו הונאה, לא נעשיתי... כי למחיה שלחני אלהים... זהו שנאמר... וירא את העגלות שישב עמו דבר הלכה והוא שנאמר... ותחי רוח יעקב אביהם.

יעקב יתרו י נפד מיוסף דבר הלכה, ליווה אותה כהלכה, והוא התלווה כהלכה... וחז"ל אמרים, שזה שמלווים אותו, לא קורה ל כלום, אז אין יכל להיות שקרה משוה ליוסף?
אומר המהר"ל (נור אריה, מובא בדעת זקנים לבעלי התוספות) - שיעקב ליווה אותו והם עסקו בפרשת 'עגלה ערופה', אז אין יכל להיות שקרה לו כזה מעשה? הרי מי שמלווה או מי שמתלווה אינו ניוק?

לפני שנכנס לישב את העניין, אני יביא רק עוד פירושו אחד, שמופיע בפרדס יוסף, ומשמע בע"ה, נעבור לישב האחרון:
הפרדס יוסף, מביא את המשנה (מסכת סוטה מה, ב):
במאי קמפלגי אילימא לענין מדידה קמפלגי הא מדקתני סיפא מאין היו מודדין מכלל דרישא לא במדידה עסקין אמר ר' יצחק במת מצוה קנה מקומו קמפלגי והכי קאמר לקוברו קנה מקומו והיכא דנמצא ראשו במקום אחד וגופו במקום אחר מוליכין הראש אצל הגוף דברי ר' אליעזר ומר עקיבא אומר הגוף אצל הראש במאי קמפלגי מר סבר גופיה בדוכתיה נפיל רישא דנאדי ונפיל ומר סבר רישא היכא דנפיל נפיל גופא הוא דהייט אזיל: מאין היו מודדין: במאי קמפלגי: מר סבר רעיק חיותא באיפה ומר סבר רעיק חיותא בטוריבה לימא כי הני גנאי מיהיכו הולד נוצר מראשו וכן הוא אומר (תוליים עא-ג) ממנו זמא אתה גוף ואומר (ימיה ז-ט) גזי נזיר והשליכי וגו' יכא שאול אומר מטיברו ומשלת שישו איצו ואיך אפילו תמא אבא שאול ע"כ לא קאמר אבא שאול אלא לענין יצירה דכי מתצר ולד מיתצרו תמא מיתצרו אבל לענין חיותא דכולי עלמא באיפה הוא דכתיב (בראשית ז-ב) כל בשר שנמת רוח חיים באיצו וגו': רבי אליעזר בן יעקב אומר במקום שנשעה חלל מצוארו: מאי טעמא דרבי אליעזר בן יעקב דכתיב (יחזקאל כא-לד) לתת אותך אל צוארי חללי רשעים.

שואלת הגמרא, שנמצא חלל באדמה ולא יודעים מי הכהו, מיהיכו מודדין? אחד אומר מודדין מהאף ואחד אומר מודדין מהטבור מאי מ"מ ביניהם? אם בודקים במקום חיותו של אדם - האף או ממקום תחילת ריתונו של אדם - הטבור.
עוד שואלת הגמרא מה קורה כאשר הגוף נמצא במקום אחד והראש במקום אחר?
האם אנתו אומרים, שהראש נפל במקום והגוף המשיך ללכת, או שהגוף נפל והראש מתגלגל?
מביא הגמרא מלולקת:

ר' אליעזר אומר כאשר נמצא ראש וגוף, מוליכים את הראש אצל הגוף...
ועקיבא אומר - לא, מוליכים את הגוף אצל הראש.
אומר הפרדס יוסף: - שולח לו יוסף "אבא, אתה הראש ואני הגוף"... אם אתה הראש ואני הגוף, אני שולח לך את העגלות, כי שיטת ר' אליעזר... שמוליכים את הראש אצל הגוף. אז אתה תרד למצאים.

הסימן של העגלות היה - אתה הראש, אז תרד למצאים, כי אתה הראש... ותלך אחר הגוף. כך אומר הפרדס יוסף.
תירוץ נוסף - מופיע בעל הערוך לנו:... אותם בדריים נמצאים גם, בים התלמוד (מסכת בבא-קמא פתיחה), שניהם אומרים את אותו יסוד, באופן נפלא ביותר. **נסה להבין מה משנת אבא:**
כאשר יעקב אבינו רואה את יוסף, הוא אומר לו (בראשית מו, ל) **אמותה הפעם אחרי ראותי את פיך עכשיו, אני יכל למות...**

אומר רש"י: - אמותה הפעם, שפוטו כתרוממו. ומדרשו, סבור הייתי למות שתי מיתות. בעולם הזה לעולם הבא, שנסתלקה ממני שכניה, והייתי אומר שיתבעני הקב"ה מיתתך, עכשיו שעודך חי, לא אמות אלא פעם אחת.

שואלם התלמוד: - למה הוא היה בטוח שהקב"ה יעניש אותו? מה הוא עשה לא בסדר? ואתה שאלה, שואל גם בעל הערוך לנו...
שואל השלי"ה הקדוש: איך לא הבין יעקב אבינו, שיוסף חי?
הרי הוא רואה שהוא לא מקבל את אחריו יסוד, וגורה על המת שישתכח מהלב לאחר י"ב חודש, והוא רואה שהמת לא משתכח... מהו דבר אפסר להבין שיוסף חי.

אומר ים התלמוד: ואתו דבר כותב בעל הערוך לנו, בספרו מנחת עני - שנה שאלה בצמח צדק (סימן 1) - מה קורה לבן-אדם, ושאלה את חברו שליחות ונהרג בדרך, האם חייב המשלח כפרה על מה שהוא עשה או לא?
פוסק הצמח צדק - חייב המשלח כפרה.

אומר יעקב אבינו - אם אני שלחתי את יוסף, והוא מת (בראשית לו, לג) .. **טרף טרף יוסף** .. הקב"ה יתבע אותי על מה שעשיתי! למה?
הרי ליוויתי אותו, ונפרדתי מתוך דבר הלכה... אבל ההלכה היא, שאם אדם יצא לדרך, והוא מת בדרך בגללך, אתה צריך כפרה! מאיפה לומדים את זה?
אומר המה"ר יו"ל (ר' יעקב בן יהודה יו"ל) דע, לך בנושא של מוות של אדם, התורה תובעת מאדם כדברים שהיא לא תובעת בדברים אחרים.
ידוע לכולם, שיהונתן בא לדוד המלך ואמר לדוד - דע, אבא שלי שאול רוצה להרוג אותך... תברח!!!

יום רביעי בשבוע, תופס את עצמו דוד ובורח... מוצא את עצמו בתוך שדה... מסתתר... רביעי... חמישי... שיש... דוד בלי אוכל... בשבת, הוא יוצא מהמחבוא ומביע לזוב עיר הכהנים. הוא מבקש מאחימלך - תן לי לאכול... אומר לו אחימלך, הכהן הגדול בנוב - אין לי מה לתת לך לאכול... הדבר היחיד שיש כאן, זה לחם הפנים שאני מחליף אותו עכשיו על השולחן... אתה יכל לקחת את לחם הפנים של שבע עשר... שואלת הגמרא - איך היה מותר לו לאכול את לחם הפנים?
אומרת הגמרא - בגלל שהוא היה בבולמוס (רעב גדול).
לקח דוד המלך את לחם הפנים, ואכל... לפני שיצא לדרך חזרה, ביקש מאחימלך את החרב שבו אר את גוליית. ונתן לו.
אומרת הגמרא - באותה שעה, היה שם דואג האדומי, שהיה ראש הסנהדרין... הלך ואמר לשאול דע לך, שדוד היה בנוב בשבת ואחימלך נתן לו לאכול מלחם הפנים... ונתן לו את החרב. אומר לו שאול - לך והרוג את כל תושבי נוב... 85 כהנים... אחימלך כהן גדול... הם ומשפחותיהם נהרגו.

אל תחטא אשך והשיבו גוגלתה עולה דרון נטרד דואג הרב יהודה אומר רב אלמלי הלוהו והנתן לדוד שתי ככרות לחם לא נהרגו נוב עיר הכהנים ואלו נטרד דואג האדומי ולא נהרג שאול ושלושת בניו. אם יהונתן היה אומר לדוד המלך - אבא רוצה להרוג אותך... קח שתי סנדוויצ'ים ותברח! ... נוב לא היתה נהרגת... דואג לא היה נטרד... ושואל ושלושת בניו, לא היו נהרגים.

אומרת הגמרא (מסכת סנהדרין צה, א) - א"ל הקב"ה לדוד עדי מתי יהיה עון זה טמון בידיך על ידך נהרגה נוב עיר הכהנים ועל ידך נטרד דואג האדומי ועל ידך נהרגו שאול ושלושת בניו. בסי' כ"ב העשה דוד!
התחבא שלושה ימים... נתקף ברעב, הוא בורח כי הוא פוחד... אוכל לחם הפנים כי הוא בבולמוס...
אומר לו הקב"ה עדי מתי יהיה עון זה טמון בידיך? לזונן יכלו זרעך או תמסר ביד אויב?
רואים מכאן, אומר מהר"י וייל, שאדם ששולח שליחות עם משהו, וגרם מזה תוצאה של מוות... צריך על זה כפרה, גם אם הוא לא עשה שום דבר.

בדרך הדרוש

תראה מה קרה לדוד המלך, בגלל שיהונתן לא נתן לו סנדוויצ'ים! מאשימים אותם בהריגת נוב, עיר הכהנים...
אומר מהר"י וייל - אדם ששולח בידים משהו, והוא נפגע בדרך, ודאי צריך כפרה!
אומרים חז"ל במדרש [בראשית רבה פרשה פ"ד, אות ג'] - אומר רבי חמא בר חנינא הדברים הללו היה יעקב אבינו נזכר ומעני מתחתיו, וידע היית שאחיו שונאים אותך והיית אומר לי הניי אם ככה, אומר יעקב אבינו - מזה שאני לא מקבל תנחומים על יוסף, זו לא ראייה... למה? גזירה על המת, שישתכח מן הלב, זה מתי שהוא מת... אהא, כאן אני ממאן לקבל תנחומים!!
סימן שהוא חי...?
זה לא היה... יכל להיות שהוא מת, אבל הקב"ה מזכיר לי כל הזמן, מבחינת וחסאתי נגדי תמיד - אתה יעקב, בגללך מת יוסף, אתה חייב כפרה על מה ששלחת אותו!
אדם ששלח את חברו, צריך כפרה על המעשה... ועל המעשה הזה, "הקב"ה מזכיר לי כל הזמן את יוסף".
אומר יעקב אבינו - סבור הייתי, שאמות פעמיים... גם בעולם הזה וגם בעולם הבא. למה?
אומר בעל הערוך לנו (מנחת עני) דבר נפלא ביותר - דע לך, אני חשדתי בשתי דברים - אוילי יוסף (בראשית לו, ל) חיה רעה אכלתהו או אוילי טרף יוסף.
אומר בעל הערוך לנו - אני לא מבין, תגיד חיה אכלתהו וניטרף יוסף... מה זה חיה רעה אכלתהו וניטרף יוסף?
אמר לו יעקב יוסף - אני לא ידעתי מה קרה לך... יכל להיות שדברי ראוון נכונים ואתה מת - זה טרפה אחת... חיה אכלה אותך.
אבל יש אפשרות יותר חמורה - שמא ח' רעה לקחה אותך, אוילי הלכת בצד של הסיטרא אחרא, זה יותר קשה מהמוות!!!
אמר יעקב אבינו - גם אם לא קרה לך כלום, מבחינה גופנית, אבל אם קרה לך משהו מבחינה רוחנית, על זה הקב"ה יתבע אותי!
לכן, אומר יעקב - עכשיו שאני רואה אותך, שעודך חי, יודע אני שלא קרה לך כלום... לא מבחינה גופנית ולא מבחינה רוחנית, יודע אני שלא אמות מיתה בעולם הבא, אלא רק מיתה אחת, בעולם הזה.

אם ככה נוכל להבין מהי פרשת עגלה ערופה:
מפרשת עגלה ערופה למדנו, שלא צריכים לעשות כלום, כדי להתחייב שהרגת משהו... אומרת הגמרא, אם לא נתת לו אוכל והוא יצא לדרך בלי אוכל, אז אתה הרגת אותו!
אתה לא צריך לעשות מעשה בידיים בשביל לרצו!
עצם זה שלא נתת לו מזונות, עצם זה שלא ליווית אותו, זה עצמו מחייב אותך!
אם ככה יצא, שפרשת עגלה ערופה, זה היה הפחד של יעקב אבינו!
אם אתה רואה שהקב"ה תובע את הזקנים, לא על מעשה שהם עשו, אלא על מעשה שהם לא עשו!

אמר יעקב אבינו - מי יודע, אם בשמים לא יתבעו אותי על זה, מי יודע מה יהיה בעולם הבא! אם אלה הדברים, אני לא מתכוון המדרש - אמר להם יוסף הצדיק, אל תזכירו לו פרשת עגלה ערופה... אז יזכרו לו את זה כל הזמן... הוא כל הזמן יאכל את עצמו', על זה שהוא שלח אותי, ומי יודע מה קרה לי... תגידי לו שאני חי, ואם הוא לא יאמין לכם, תזכירו לו את פרשת עגלה ערופה!

כי פרשת עגלה ערופה, עלולה להזכיר לו את החובה שמעניו כל הזמן מתהפכים, למה מתהפכים? על זה שהוא שלח אותי רמי יודע מה קרה לי... לכן פרשת עגלה ערופה, באה להגיד ליעקב - נכון, ליווית אותו, עשית מה שצריך... אומר יעקב אבינו - היתכן התורה פלסתר?! שהתורה תכתוב דבר לא אמיתי?! הרי מי ששלח אותו ומי שנשלח, לא קורה לו כלום!
שולח לו יוסף בהרהר - אבא, אין לך מה לדאוג... לא קרה לי שום דבר. לא בגוף ולא בנפש, אני חי. אם דבור בקב"ה וקיימתי ואתם הדברים בה חיים כולם. לא פגעה בי לא חיה ולא רעה, לא טרף ולא טרף. בשניהם עמדתי, בשניהם יצאתי בשלום.
זוהי פרשת ויגש...

אם ככה רבנותי רק נסכם בנקודה אחת:
פתחנו בעשרה בטבת, ואני רוצה לסיים בעשרה בטבת.
החתם סופר כותב בספרו, דבר חידוש...
הוא שואל שאמ"ל לפי שיטת האבודרהם, שאומר, שכאשר חל תשעה באב בשבת הוא נדחה ליום ראשון... כאשר חל י"ז בתמוז בשבת, הוא נדחה ליום ראשון... כאשר חל י"ג בתמוז בשבת, הוא נדחה ליום ראשון... מוקדם ליום חמישי... אבל עשרה בטבת, אם חל בשבת, מתענים בשבת! למה?
הוא מרחיב מאוד בדבר... לא מצאתי אף אחד, שמרחיב על ענין עשרה בטבת, כמו החתם סופר... עשרות דפים!

הוא כותב דבר נורא - אנו מתענים בשבת אם אדם חולם חלום רע בשבת. למה?
תענית על דבר שכבר היה, לא מתענים בשבת - נחריב כבר בית המקדש, זה לא דוחה שבת... אבל תענית על דבר שעתידי להיות, דוחה שבת!
חלמת חלום רע, זה דוחה שבת, כי זה עתיד להיות... מי יודע מה עתיד להיות.
אומר החתם סופר - ככל שנה בעשרה בטבת, יושב הקב"ה עם פמליה שלו, ודן האם השנה יבנה בית המקדש או לא.
על תענית שאלה, מה הולך להיות בשנה הקרובה, אומר האבודרהם - על זה מתענים גם בשבת!

יום ראשון, הקב"ה יושב עם פמליה שלו ודן, האם יבנה בית המקדש או לא.
כל אחד יודע, מה מוח התפילה שניתן לנו. כולנו יודעים מה זה בית המקדש... הוא הצוואר שלנו, הוא בית חיינו!
אנחנו כולנו מסתובבים... נראה לנו שאנחנו חיים... חיים פירוש הדבר, שדברים בקב"ה.
כל הצום הזה, הוא בסך"ה 12-14 שעות... אז ודאי, שכל אחד ישב עם עצמו בתפילה, ולא יגיד "האמ"ם התפלל ולא בא... הבעל שם-טוב התפלל ולא בא... התנאים התפללו ולא בא... אין דבר הזה" וסתכלו במסילי שירים... אדם צריך לדעת, שכל שחולף יותר זמן, מתאספים יותר תפילות, יותר בקשות... שייגי הרגע שיתמלא השק, או הקב"ה יענה לבקשה!
ניזק לקב"ה, וישמע ה' את קולנו והי רצון שבשבע הבא, ניפגש כולנו בבנין בית המקדש במהרה בימינו אמן ואלו!!!

(ברוך שאמר)

אדם כמה ימי חיו יכול ללמוד שליש משנותיו מקרא שליש משנותיו משנה ושליש משנותיו גמרא. נמצא לפי זה יעקב כשראה שאין יוסף אתו וסבור שהוא מת נמצא נתבטל הבטחה אחת והיה ירא לנפשו שמה נתבטל הבטחה השניה גם כן ולא ידע כמה ימי חיו ויכול לגנות בניו שלא יתעסקו בדבר הלכה כי בעורבים המה ללמוד בכל יום הלכה כג"ל, אמנם יוסף היה ידע בעצמו שהוא חי ולא נתבטל הבטחה שניה וידע שיש לו ליעקב לחיות כמה שנים וממילא לא נתבטל הבטחה ראשונה גם כן ובודאי לא ימות אחד מנבניו בחייו ויכולו ללמוד הלכה כשיבאו לביתם ודו"ק:

אל תרגו בדרך (מה, כד)

ויש לתרץ על פי מה אדיתא גדול תלמוד תורה יותר מביבד אב ואם שהרי יעקב נענש על ה"כ" שנים שהיה בבית לבן וכיו ועל ה"ד שנים שהיה בבית עבר שלמד תורה לא נענש. והנה

וישלה את אחיו וילבו ויאמר אלהם אל תרגו בדרך (מה, כד) ברש"י, והוא מדברי הגמרא, "אל תרגו בדרך, אל תתעסקו בדבר הלכה, ומתוך כך טועה אתכם את הדרך רק מהרו ועלו אל אבי". ומקשים העולם מדוע לא הזהיר יעקב גם כן אותם כשהלכו למצרים שלא יתעסקו בדבר הלכה? יעקב גם כן היה רוצה שיבאו מהר.

תירץ בספה"ק קדושת לוי, ולה"ק: ועוד קשה איך יכול יוסף לצוותם שלא יתעסקו בדבר הלכה הלא איתא בגמרא (קידושין ל) לעולם ישליש אדם שנותו שליש במקרא שליש במשנה שליש בגמרא, ופר"ך בגמרא ומי ידע כמה חי, לא צריכה אלא ליומן. נמצא מוכרח אדם ללמוד בכל יום הלכה. ונראה לבאר על פי ב' הקדמות. א, כי סימן זה היה מסור בידו של יעקב כשלא ימות אחד מנבניו בחייו אינו רואה פני יגנהם. והקדמה ב, על פי מנאמרו חכמינו ז"ל שמוטחים היו אבותיהם שהיו בכללותם ה"ק שנים כימי השמים על הארץ. והנה ידוע שבאם היה יודע